LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y., 11417
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 65 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Ozone Park, N. Y., 11417 Antr., rugp. (August) 17, 1965 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 54-ieji

KRISLAI

Ar užčiaups burną?
Bet kas kaltas?
Kol bus ghetos
Šeimos minyškos
Paliejo barščius...
Protinga iniciatyva

— Rašo **A. Bimba** —

"Long Island Press" kolumnistai Allen ir Scott rašo iš Washingtono apie didelį Amerikos žmonėms pavojų. Jie sužinoję, kad mūsų vyriausybė jau turinti sudariusi visus planus įvedimui griežtos cenzūros. Jau įkurtas karo meto Cenzūros kabinetas. Jo direktoriumi paskirtas Buford Ellington. Jau yra 24 tarnautojai.

Tiktai, girdi, belaukiama prezidento įsakymo pradėti veikti. Ir toks įsakymas ateis, jeigu Vietnamo karas dar labiau išsiplės ir paaštrės. Tokia kolumnistų išvada.

—:—

"Vienybė" labai pasigendanti Jungtinėse Tautose Tarybų Lietuvos atskiros atstovybės. Mes irgi pasigendame. Būtų gražu, kad Lietuva būtų atstovaujama taip, kaip Baltarusija ir Ukraina.

Bet kas kaltas už tokios atstovybės nebuvimą? Tegu kalba istorija. O istorija tokia: Kai Jungtinės Tautos kūrėsi, Tarybų Sąjunga griežtai reikalavo, kad visos tarybinės respublikos turėtų savo atstovybes, kaip kad jas turi visos Britanijos Komonvelto narės. Deja, Amerikos vyriausybė tam griežtai pasipriešino.

Tai kodėl dabar už tai kaltinama Tarybų Sąjunga?

Veikiausiai ir šiandien Tarybų Sąjunga tiktai apsidžiaugtų, jeigu būtų leista jos visoms respublikoms turėti savo atstovybes.

—:—

Ir vėl žiauriai ir dramatiškai atkreipiamas Amerikos žmonių dėmesys į negrų ghetas mūsų šalies didmiesčiuose. Tai, kas šiomis dienomis įvyko Los Angeles mieste, lengvai gali pasikartoti New Yorke, Chicagoje, Philadelphijoje, Detroite, Clevelande ir visur kitur.

Tos ghetos, tie negrų sukimšimai į kelis miestų kvartalus, yra parako bačkos. Padėtis pavojinga, padėtis netoleruojama!

Bet nesimato, kad federalinė vyriausybė su savo "karu" prieš skurdą imtųsi ghetų likvidavimo, atidarymo negrams durų į visus miestų rajonus ir kampus. Po kiekvienų tokių riaušių valdininkai pabėdavoja ir pamiršta jų tikrąją priežastį.

—:—

Šlovė toms šešiom Chicagos didžiosioms minyškoms, kurias teisėjas nubaudė už dalyvavimą civilinių teisių demonstracijoje birželio 12 d. Jos elgėsi taip, kaip šiandien elgiasi šimtai ir tūkstančiai kitų drąsių amerikiečių, kurie dalyvauja demonstracijose už visiems lygias teises bei prieš karą Vietname.

Labai prašau kunigų "Draugo" redakciją perduoti joms mano nuoširdžiausius linkėjimus ir vėl kurioje nors panašioje demonstracijoje taip pat drąsiai pademonstruoti savo žmoniškumą.

—:—

Taigi, mes nesitrauktumėm iš Pietų Vietnamo, jeigu ir Pietų Vietnamo valdžia pareikalautų mus išsitraukti!

Taip pasakęs ambasadorius Sidge senatoriams Washingtone.

Tas pranešimas taip nustebino ir pritrenkė Amerikos

Kinijos pareiškimas dėl karo Vietname

Pekinas. — Kinijos vyriausybė išleido pareiškimą smerkdama JAV prezidento Johnsono patvarkymą dar siųsti į Pietų Vietnamą 50,000 militarinių vyrų. Kinijos vyriausybė sako, kad JAV vis vien karą pralaimės.

Kinijos valdžia cituoja šiaurės Vietnamo valdžios pareiškimą, kuri nuo rugpiūčio 2 dienos sako: "Ar Jungtinės Valstijos prisiųs 100,000 ar 200,000 militarinių vyrų, jeigu mums reikės kariauti 10 arba 20 metų, mes kariausime, kol laimėsime.

Pietų Vietnamo Liaudies Tautinis išsilaisvinimo frontas rugpiūčio 3 dieną pareiškė: "Vietnamo liaudis yra apsivienijusi, kaip vienas žmogus kariauti už laisvę ir laimėjimą. Nesvarbu, ar JAV imperialistai dar prisiųstų 50,000 ar 300,000 armijos vyrų, kokius moderninius ginklus jie vartos, kiek rems Pietų Vietnamo apsišaukėlių "valdžią," jie karą pralaimės".

Kinijos vyriausybė, pacitavus tuos pareiškimus, sako, kad ji ir 650,000,000 Kinijos gyventojų visomis jėgomis rems vietnamiečių karą už laisvę ir nepriklausomybę

Tarybų Sąjungos žinios apie Pietų Vietnamo liaudiečius

Maskva. — "Krasnaja Zvezda", TSRS Gynybos jėgų organas, išspausdino savo korespondento informacijas apie Pietų Vietnamo liaudiečių kovas.

Korespondentas kalbėsi su Ngien H. Thojumi, Pietų Vietnamo Liaudies Tautiško fronto pirmininku, kuris pareiškė:

Pietų Vietname liaudiečiai valdo keturis penktadalius teritorijos, kur gyvena 10,000,000 žmonių. Pietų Vietnamo apsišaukėlių valdžios ir JAV jėgos laikosi tik didmiesčiuose, ir prie kai kurių geležinkelių.

Nepaisant karo, Liaudies Tautinio Išsilaisvinimo fronto valdiški organai iki 1965 metų pradžios išdalino žemdirbiams 2,000,000 hektarų žemės, kurią pirmiau valdė didieji žemių savininkai (Vienas hektaras yra beveik du ir pusė akro).

Liaudiečių valdomajame plote veikia 4,150 mokyklų, kurias lanko virš 500,000 vaikų, tai daugiau, negu miestuose, kuriuos valdo Pietų Vietnamo vaildžia. Liaudiečių plote veikia ligoninės ir žmonių pagalbos įstaigos.

Ten išeina virš 40 laikraščių, 17 žurnalų ir virš 40 informacinių biuletenių.

žmones, jog dabar pats prezidentas Johnsonas sušilęs stengiasi juos nuraminti.

Betgi ir pats prezidentas aiškiai ir griežtai nepasako, ką jis darytų, jeigu Pietų Vietname susidarytų tokia valdžia, kuri pareikalautų, kad mes su savo milžiniškomis karinėmis jėgomis iš jų žemės gražiai ir tuojau išsikraustytumėm.

—:—

Dr. Luther Martin King yra blaivaus proto vyras. Jis vis dažniau ir dažniau dabar kalba apie kovą prieš didelio karo grėsmę. Aną dieną jis tiesiog pasakė: Kokia nauda mums bus iš civilinių teisių, jei mes iškepsime atominio karo gaisre! Todėl, girdi, kovodami už savo teises, turime kartu kovoti prieš karo pavojų.

Dr. King sako, kad jis kreipsis į Tarybų Sąjungos, Jungtinių Valstijų, Pietų ir Šiaurės Vietnamų vyriausybes, ragindamas jas tuoj ieškoti susitarimo.

Vargiai kas šiuo tarpu išeis iš šio žymaus vado tų gerų norų, bet reikia jį sveikinti už kreipimą dėmesio į nesveiką, liguistą tarptautinę situaciją. Kiti negrų vadai, kaip Young, Willkins, Farmer, turėtų imti Kingo pavyzdį.

Sako: JAV naikina ir ligonines

Maskva. — Tarybų Sąjungos korespondentai iš Šiaurės Vietnamo raportuoja ir televizijoje rodo paveikslus, kaip Jungtinių Valstijų bombonešiai naikina gyvenimo namus, mokyklas ir ligonines.

Jie bombarduoja dieną ir naktį, kad ardytų Vietnamo ekonominius ir kultūrinius įrengimus, — sako tarybiniai korespondentai.

Suimtas JAV lakūnas leitenantas Philipas Butleris sakė, kad jiems taip yra įsakyta komandos.

Washingtonas. — JAV **leitenantas** P. Butler'is virš Vietnamo buvo nušautas balandžio 20 dieną, bet JAV komanda nežino jo, kad jis išliko gyvas ir yra vietnamiečių nelaisvėje.

TURKIJOS PREMJERAS ATVYKO Į TSRS

Maskva.—Turkijos premjeras Suat Hayri Urguplu savaitei atvyko į Tarybų Sąjungą. Aerodrome jį pasitiko atitinkami TSRS pareigūnai. Urguplu pareiškė, kad jo atsilankymo tikslas gerinti Turkijos su TSRS santykius, plėsti prekybos ir kultūros bendradarbiavimo reikalus.

Atėnai.—Graikija jau virš **mėnesio neturi valdžios.**

Los Angeles mieste baisios kovos---daug negrų užmušta

Los Angeles, Calif.— Po keturių dienų kruvinų kovų Los Angeles miesto dalis atrodo kaip po tikro karo.

Kovose buvo užmušta 31 žmogus, iš jų 29 negrai, iš baltųjų pusės — policijos viršininko pavaduotojas ir vienas ugniagesys. Sužeistų yra 780, jais perpildytos ligoninės. Areštuota apie 2,300. Nuostoliai siekia apie $200,000,000.

Kruvini susirėmimai prasidėjo negrų apgyventoje miesto dalyje, kada policininkas bandė areštuoti negrą automobilio vairuotoją, o negrai neleido. Žinoma, tai buvo tik kibirkštis negrų išstojimui prieš nelygybę ir diskriminaciją.

Prie negrų demonstracijų ir protestų prisijungė vandalai, kurie pradėjo plėšti visokias krautuves, daužyti namų langus, padeginėti namus. Vienu kartu mieste buvo apie 100 gaisrų. Virš 1,000 policininkų negalėjo tam pastoti kelio. Buvo pašaukta 15,000 Nacionalinės gvardijos kareivių, kurie okupavo miesto dalį kaip karo metu.

Kareiviai vartojo ašarų bombas, durtuvus, šaudė iš šautuvų ir kulkosvaidžių. Pagaliau generalas R. Hill paskelbė apgulos stovį—uždraudė gatvėse pasirodyti po 8 valandos vakaro iki saulėtekio. Iš Europos parskubėjo Kalifornijos gubernatorius E. G. Brown.

Birmingham. — Dr. Martin Luther King Jr. sako, kad kovos už pilietines teises plečiasi į naujus laukus. Jo nuomone, pilietinių teisių darbuotojai pastaruoju metu siekia sąjungos su darbo unijomis, intelektualais ir bažnyčiomis. Jis tiki, kad to bus pasiekta.

Kalbant apie demonstracijas, pietinėse valstijose jos mažėja, bet šiaurinėse valstijose, ypač didmiesčių, didėja ir didės.

Dar apie Taikos Kongresą

Helsinkyje liepos 10-15 dienomis įvyko Pasaulinis Taikos Kongresas. Dabar mus pasiekė jo manifestas.

Manifeste kongreso dalyviai smerkia Jungtines Valstijas už agresyvį karą Vietname. Ragina Jungtines Tautas veikti karo sulaikymui ir pasaulyje palaikymui taikos.

Taikos kongrese dalyvavo 1,470 delegatų iš visų pasaulio kontinentų, iš 98 valstybių.

Prancūzijos armija ir atomų bombos

Paryžius. — Po Antrojo pasaulinio karo Prancūzija beveik neturėjo ginkluotųjų jėgų. Dabar ji turi 700,000 vyrų armijoje, orlaivyne ir jūrų laivyne.

Prezidentas De Gaulle mažins ginkluotųjų jėgų skaičių, nes to reikalauja išlaidos, taipgi leidžia tą padaryti pasigaminimas atominių bombų,

Prancūzijos pėstininkų divizijoje yra 22,000 žmonių. Prancūzija turi apie 1,000 moderninių tankų.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Washingtonas. —Per 1964 metus United Mine Workers unija savo nariams senatvės pensijomis ir kitokia pagalba išmokėjo $114,578,976.

Tokio. — Čia besilankydamas Egipto prezidentas Nasseris sakė, kad atominiai ginklai sudaro viso pasaulio žmonėms pavojų.

Tokio. —Sulaukęs 65 metų amžiaus mirė buvęs Japonijos premjeras Hayato Ikeda.

New Delhi. —Indijos valdžia sako, kad per kelis susirėmimus Kašmyre 84 pakistaniečius užmušė ir 150 sužeidė.

Detroitas. — Liepos mėnesį buvo parduota 609,000 naujų automobilių.

Bona. — Vakarų Vokietijoje padidėjo komunistų veikla.

Washingtonas. — JAV agrikultūros specialistai numato, kad šiemet Jungtinėse Valstijose bus labai geras derlius.

Jakarta. — Indonezijos militarinių jėgų vadas generolas A. H. Nasutionas pareiškė, kad bus sugriauta Britanijos imperialistų suorganizuota naujoji kolonija Malaizija.

Washingtonas. — Gėlo vandens reikalais čionai lankėsi kelių valstijų gubernatoriai ir tarėsi su JAVprezidentu Johnsonu.

S. Beach, S. I. — Policija areštavo tris moteris ir 8 vyrus, kurie nuogi traukėsi paveikslus.

Bangkokas. — Tailando reakcinė valdžia paaštrino kairiųjų persekiojimą.

Jakarta. — Indonezija konfiskavo Sungai Shell Oil Ko. įmones.

JAV jėgos nesitrauks iš Pietų Vietnamo

Washingtonas. — Prezidentas Johnsonas pakartojo, kad Jungtinių Valstijų militarinės jėgos nesitrauks iš Pietų Vietnamo. Jis sako, kad JAV yra davę tokį pasižadėjimą Pietų Vietnamo valdžiai.

Tuo kartu spaudoje buvo pranešimų, kad naujas JAV ambasadorius į Pietų Vietnamą Lodge sakė, kad jeigu net ir Pietų Vietnamo valdžia to reikalautų, tai vis tiek JAV jėgos nesitrauktų. Vėliau diplomatai aiškino, būk Lodge pareiškimas buvo padarytas turint mintyje, kad P. Vietname greitai valdžios keičiasi.

Birmingham, Ala.—Negrų vadas Dr. Martin Luther Kingas sakė, kad jis kreipsis į Šiaurės Vietnamo, Tarybų Sąjungos, JAV valdžias ir Pietų Vietnamo partizanus raginant baigti karą.

Los Angeles, Calif — Dr. Linus Paulingas sakė, kad jis ir dar septyni Nobelio prizo laimėtojai kreipėsi į JAV, Kinijos, TSRS, Šiaurės Vietnamo ir Pietų Vietnamo partizanus ragindami baigti karą.

Singapūras. — Singapūro vyriausybė neleis Anglijai agresijos tikslams vartoti prieplauką.

Jungt. Valstijose kas valandą vieną žmogų nužudo

Washingtonas. — Federalis Investigacijų Biuras skelbia, kad 1964 metais kriminalinių prasikaltimų padaugėjo 13 procentų. Už kriminalinius prasikaltimus viso buvo areštuota 3,476,290.

Buvo nužudyta 9,249 žmonės, moterų išprievartauta 20,551, apiplėšta 11,753 žmonės, užpuolimų padaryta ant 184,908 žmonių, automobilių pavogta 462,971.

Ypatingai padaugėjo užpuolimai ant žmonių, net 17%, lyginant su 1963 metų užpuolimais. Taipgi automobilių vagystės padaugėjo 16 procentų.

Kada raportą gavo prezidentas Johnsonas, jis paskyrė specialų komitetą paruošimui plano kovai prieš kriminalysčių besiplėtimą.

Washingtonas. — Senato nariai 89 balsais, vienbalsiai, nutarė pakelti militarinėje tarnyboje esantiems algas. Per metus algų pakėlimas sudarys bilijoną dolerių priedinių išlaidų.

Kareiviai, kurie yra Vietname, dabar gauna po $55 per mėnesį, ateityje jie gaus po $65.

Kanadoje TSRS perka daug kviečių

Ottawa. —Tarybų Sąjunga Kanadoje pirko 187,000,000 bušelių kviečių, už $450,000,000. Nors Tarybų Sąjungoje šiemet yra geras kviečių, ypatingai pavasarinių, derlius, bet ji pirko Kanadoje ir Argentinoje, nes teikia pagalbos kitoms šalims.

Kanada už milijonus dolerių pirko Tarybų Sąjungoje brangių kailių, o už dar didesnes sumas kitokių reikmenų.

Iš Argentinos praneša, kad ten TSRS pirko 40,400,000 bušelių kviečių už $54,000,000.

PREZIDENTO VARDAS NUPUOLĖ

Washingtonas. — Gallup Poll pravedė balsavimus tikrinimui kaip dabar stovi prezidento Johnsono įtaka, vardas tarp JAV žmonių.

Rezultatai rodo, kad per 20 mėnesių jo prezidentavimo vardas labai nupuolė. Tai pasekmė jo karo politikos Vietname.

Saigonas. —Šiaurės Vietname raketomis nušovė 2 JAV bombonešius.

Sulaikė traukinį su kareiviais

Berkeley, Calif. — Rugpiūčio 12 dieną virš 300 taikos demonstrantų buvo sulaikę traukinį, kuriame buvo vežami JAV kareiviai į prieplauką pasiuntimui karui į Vietnamą.

Pikietininkai susikabino į traukinio vagonų šonus ir neleido važiuoti. Pribuvusi policija brutališkai juos puolė. Buvo sužeistų ir paimtų į ligoninę, keletas areštuota.

PIETŲ VIETNAMAS PRAŠO PAGALBOS

Tokio. —Pietų Vietnamo liaudiečiai per radiją oficialiai kreipėsi į Šiaurės Vietnamo respubliką prašydami pagalbos.

Jie sako, jeigu JAV gali remti Pietų Vietnamo apsišaukėlių valdžią, tai daug daugiau turi teisės Šiaurės Vietnamas remti Pietų Vietnamo liaudiečius.

Saigonas. — Amerikietis malūnsparnio skrajotojas, kuris Pietų Vietname buvo 1962 metais, dabar atvykęs nustebo. Miestas purvinas, visur matosi vargas. Klesti tik JAV kapitalistų įrengimai prieplaukose.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $9.00	Canada, Lat. Amer., per year, $10.00
United States, per 6 months $5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months, $5.50
Queens Co., per year $10.00	Foreign countries, per year, $12.00
Queens Co., per six months $5.50	Foreign countries, 6 months, $6.50

Gera pradžia

ALABAMOJE ir kitose pietinėse valstijose smarkiai eina negrų piliečių registravimasis balsavimui. Padrąsinti naujo civilinių teisių įstatymo ir karštai raginami negrų vadų žmonės šimtais plaukia į registravimosi vietas. Daugelyje vietų vietiniai valdovai nusilenkė prieš įstatymą ir patys registruoja negrus. Kitur darbuojasi pasiųsti federaliniai registratoriai. Negrų atsiliepimu stebisi laikraščių korespondentai.

Kalbama, kad per šitą registravimosi vajų bus pasiekta ir užregistruota daugiau kaip milijonas negrų balsuotojų. Gi viso šešiose at septyniose pietinėse valstijose tinkamų, kvalifikuotų balsavimui negrų piliečių, kuriems iki šiol nebuvo leidžiama balsuoti, esą apie tris milijonus.

Bet užsiregistravimas balsuoti dar nepasako visko. Klausimas, kas bus, kai ateis balsavimo diena? Ar tie užsiregistravę piliečiai bus prileisti prie balsavimo urnos? O jeigu bus prileisti, tai kokį pasirinkimą jie turės, jeigu kandidatai balote bus tiktai baltieji šovinistai, negrų priešai? O kad abidvi didžiosios kapitalistinės partijos tose valstijose yra kuklusklaniškų elementų rankose, tai visiems žinomas faktas. Vadinasi, jeigu ne visur, tai daugumoje vietovių nebus duodama proga užsiregistravusiems negrams pasisakyti už tokius kandidatus, kurie rūpintųsi jų reikalais.

Kitais žodžiais, darbo dar tiktai pradžia. Kova ne švelnės, bet dar aštrės. Juk reikia tikėtis, kad išbudusios negrų masės ir laimėjusios teisę balsuoti, ieškos būdų apgynimui savo interesų. Veikiausia jie nieko negalės pasiekti senųjų partijų ribose. Jiems teks susirasti naujas formas. Gal pradės plačiai vystytis judėjimas už naują partiją. Bet, žinoma, nauja partija neturėtų susidėti tiktai iš negrų. Ji turėtų apimti visus žmones, kurie tikrai ir nuoširdžiai darbuojasi bei kovoja už lygias civilines teises visiems amerikiečiams.

Indonezijos nusistatymas

MALAIZIJOS Federacija, kurią sudarė Anglija ir prieš kurią kaip Anglijos imperializmo įrankį griežtai kovoja Indonezija, pradeda byrėti. Singapūro pasitraukimas iš jos tą procesą pradėjo. Tiesa, Singapūras teturi porą milijonų gyventojų, bet kaip uostas ir sala, yra didelės strateginės reikšmės.

Singapūras pasiskelbė nepriklausoma valstybe ir jau gavo visos eilės didžiųjų valstybių, jų tarpe ir Jungtinių Valstijų, pripažinimą. Veikiausia bus priimta į Jungtinės Tautas.

Bet ar iš tikrųjų Singapūras yra nepriklausoma tauta-valstybė? Daug kas labai abejoja. Labai abejoja ir Indonezija. Mat, Singapūre Anglija turi milžinišką militarinę bazę. Aišku, kad tokios bazės pagalba Anglija kontroliuos Singapūro politiką. Todėl labai teisingai Indonezijos prezidentas Sukarno reikalauja, kad Anglijos bazė būtų panaikinta, uždaryta. Anglai su savo militarinėmis jėgomis turi išsikraustyti. Tik tada Singapūras galės skaitytis tikrai ir pilnai nepriklausomu kraštu.

Svarbus ir reikalingas žygis

SENATINĖ Užsienio Reikalais Komisija pasisakė už pasirašymą su Tarybų Sąjunga sutarties dėl atkūrimo konsulatų. Dabar klausimą svarstys visas Senatas. Jeigu senatas sutartį užgirtų, tai tarybiniai konsulatai, sakoma, būtų atidaryti New Yorke, Chicagoje ir San Francisce. Tiek pat amerikinių konsulatų, žinoma, būtų atidaryta Tarybų Sąjungoje.

Mes šiam sumanymui pritariame. Jis labai naudingas abiems kraštams. Labai naudingas ir Amerikos lietuviams. Amerikos lietuviai turi visokių reikalų ir ryšių su Tarybų Lietuva. Paimkime kad ir turistines ekskursijas. Jų daug buvo ir kasmet bus daugiau. Iki šiol su viskuo reikėdavo kreiptis į Washingtoną. Labai gražiai tokiais ir kitokiais reikalais patarnautų konsulatai.

Bet prieš konsulatų atidarymą pradėjo rėkti visokio plauko reakcionieriai ir šaltojo karo apaštalai. Jų tarpe randame ir lietuviškus reakcininkus. Jie irgi alasavoja.

Tačiau reikia tikėtis, kad Senate dauguma sutartį užgirs ir konsulatai greitoje ateityje bus įsteigti. Tai geras ir visų protingai galvojančių žmonių remtinas žygis.

Kas ką rašo ir sako

ATVIRI RASISTAI

Mes skaitome:

Albert Raby, kelis metus mokinęs vaikus Chicagos pradžios mokykloje, o paskutinį pusmetį, metęs mokytojo darbą, mokinęs juodžius, kaip vaikščioti Chicagos gatvėmis ir kenkti susisiekimui, dabar jau pradėjo mokyti bridgeportiečius.

Jis paskelbė, kad juodžių žygiai į Bridgeportą bus sustabdyti, kai bridgeportiečiai kitaip sutiks maršuotojus. Jam nepatinka, kad bridgeportiečiai pasiruošė visą eilę plakatų, kuriuose smerkiamas triukšmas naktį. "Raby, matyt, nori, kad bridgeportiečiai duotų po puodelį karštos kavos į Bridgeportą naktį atmaršavusiems juodžiams," pareiškė vienas bridgeportietis.

Iki šiol miesto oficialiai buvo skelbiama, kad juodžiai savo žygiavimais nori pavaryti Benjamin Willis iš Chicagos mokyklų superintendento pareigų. Dabar nori pamokyti ir bridgeportiečius. Bridgeportiečiai būtų labai patenkinti, jei šių maršavimų iniciatorius ir organizatorius pats pasimokytų.

Kas taip rašo? Ar tai laiškas nuo kokio atsilikusio, rasistiniais nuodais persigėrusio balto Chicagos Bridgeporto apylinkės gyventojo? Ar tai žodžiai kokio nors šiaurinio kukluksininko?

Ne, tikėsite ar ne, tai citata iš "Naujienų" (rugp. 10), ir dargi ne bet kokio straipsnio, o nepasirašyto, kitaip sakant — pačios redakcijos sudaryto!

Mes skaitome toliau:

Niekur juodžiai neturi tokių plačių teisių, kokias jie turi Chicagoje, niekur nėra tokio plataus ir gero mokyklų tinklo, koks yra Chicagoje, bet keli jų vadai maršuoja miesto centre ir naktimis bando pakenkti Chicagos merui.

Taip sako tas, atsiprašant, socialdemokratinis laikraštis.

Ranka pasiekti nuo "Naujienų" leidyklos namo prasideda taip vadinama Chicagos "Juodoji juosta" — lūšnynų, skurdo ir kančių jūra, kurioje vysta vaikų jaunystės, kurioje motinos turi budėti naktimis, kad žiurkės nekandžiotų miegančių kūdikių.

Ranka pasiekti nuo "Naujienų" gyvena virš pusė milijono Chicagos negrų, kurie praradę kantrybę dėl savo antraeiliškos pilietybės, savo beteisiškumo, savo skurdaus ir į ankstyvą grabą vedančio gyvenimo, kelia protesto balsą, maršuoja, pikietuoja.

Kaip į tą reaguoja "Naujienos"? Ar pas jų redaktorus liko bent žiežirba iš jaunystės socialistinių idėjų, kad solidarizuotis su prispaustaisiais? Ar jie prisimena tas dienas, kuomet jie vartojo frazę "negrų masės"?

Matyti, kad ne. Negrai jiems — juodžiai — svetimi, paniekos ir baimės objektai.

Jau nekalbant apie socialistus, "Naujienų" redaktoriai net nereaguoja kaip padorūs liberalai, kaip protestantų dvasiškiai, kaip akademinė jaunuomenė. Jie reaguoja kaip reaguoja baltųjų apylinkių vidurinių klasių labiausiai reakciniai sluoksniai, atsilikę saliūnų pilvoti sėdinėtojai, kurie mala ir mala prieš "juodžius."

Galutinis dvasinis skurdas, galutinis moralinis supuvimas!

AŠTRUS, GRIEŽTAS PASISAKYMAS

Pažangiečių dukartsavaitinis "The Worker" (rugp. 10 d.) cituoja Detroito laikraščio "Free Press" pasisakymą apie Pietų Vietnamo karą ir mūsų šalies į jį įsivėlimą. Tasai laikraštis griežtai pasisako prieš Johnsono politiką. Po paskutinės prezidento kalbos, "Free Press" sakė:

"Vietnamo karas pasiliekа klaidingu karu klaidingoje vietoje ir klaidingu laiku...

Specifiškas priešas, prieš kurį mes kariaujame, nėra tikrasis priešas... Mūsų pagrindinė problema yra ta, kad prezidento nusistatymas yra paremtas neteisybėmis... Pirmutinė neteisybė yra jo pareiškimas, kad Šiaurės Vietnamo tikslas yra išplėsti azijatiškąjį komunizmą, kas reikštų, kad čia yra karas tarp demokratijos ir komunizmo Betgi taip nėra.

Ho Chi Minh iš tikrųjų yra komunistas, bet jo tikrasis tikslas, kaip mums atrodo, yra išgrūsti laukan kolonialistus. Jis vadovavo vietnamiečiams prieš prancūzus prie Dienvienphu, ir dabar jis vadovauja savo jauniesiems broliams. Iš visko matosi, kad jis nori būti niekam pastumdėliu.

Toliau, Pietų Vietnamą vargiai galima laikyti demokratija. Jis valdomas militarinės diktatūros, užsienio šalies sukurtos ir palaikomos.

Antroji neteisybė, tai kad mes turime pasižadėjimą dar nuo 1954 metų. Kam toks pasižadėjimas buvo padarytas? Prancūzai ir Šiaurės Vietnamas pasirašė Ženevos sutartį, tuo tarpu mes buvome tiktai stebėtojai. Jie susitarė, kad Vietnamas tokius rinkimus atmetė...

Trečioji Johnsono neteisybė, tai jo supratimas, kad kokia nors šalis turi būti Vietnamo sargu ir kad niekas kitas tokiu sargu negali būti.

Kaip Walter Lippmannas rašo: Mes negalime būti pasaulio policininku, ir mes neprivalome juo būti. Mes neturime pritarimo nė vienos didžiosios Azijos valstybės. Jau jeigu kas turėtų būti pasaulio policininku, tai turėtų būti Jungtinės Tautos, o mes gi nė nebandėme tuo reikalu kreiptis į Jungtines Tautas. Mes tik norime, kad Jungtinės Tautos padėtų suvesti prie derybų stalo."

LIETUVIŠKOS MIŠIOS

Kaip žinia, Vatikano nutarimu mišios dabar gali būti laikomos ir gyvomis kalbomis, ne vien lotynų, kaip buvo iki šiol. Mes skaitome katalikiškoje Amerikos lietuvių spaudoje, kad kai kur lietuviškose bažnyčiose jau padarytas tas "eksperimentas." Bet jis labai nepatenkinantis, sako spauda. Visų pirma, vertimas negeras. Ypatingai, sako ta spauda, netinka mišių galo "Gracias Dei" išvertimas į "Dėkui dievui." Kai maldininkai tą pasako lietuviškai ir skubinasi iš bažnyčios, atrodo, kad jie pasakė dėkui dievui, nes mišios taip jau nusibodo. Vienas reporteris ragina nukalti kitokią frazę.

Bėdų su mišiomis gyvomis kalbomis turi ir kitos grupės. Amerikiečiai kunigai sako, kad mišios anglų kalba neturi tos "pagarbą sukeliančios aureolės," kaip lotynų. Tai tokios jų bėdos.

Be demagogijos jie nepajėgia apsieiti

Broniui Railai gan gerai patiko poezijos knyga, kuri neseniai išleista Lietuvoje: Leono Skabeikos "VIDURNAKČIŲ AIKŠTĖJE." Jis net entuziastiškas. Skaitykime, ką jis rašo ("Dirva," liepos 30):

Ir kokia gera, plati, sudėtinga organizacija! Įsivaizduokime, kad seniau kas nors būtų užsispyręs išleisti savo mirusio draugo raštų rinkinį—poeto savotiško ir kiek keisto ir dar nekažin kaip populiaraus. Jis būtų ieškojęs rankraščių, rankiojęs laikraščiuose išmėtytus eilėraščius, viską pats vienas perrašinėjęs, lyginęs, paskui dairęsis leidėjo. O eilėraščiams, dažniausia nuostolingam bizniui, leidėją rasti būtų buvę labai sunku. Tad gal ruošėjas iš savo kišenės būtų finansavęs išleidimą, skaitęs ir taisęs korektūras, galiausiai ieškojęs platintojo.

O dabar kitaip. Tokiam vienam leidiniui darbavosi daugybė žmonių. Trijų narių redakcinė komisija (J. Butėnas, V. Kubilius ir pirmininkas A. Venclova), leidinio rengėja ir paaiškinimų rašytoja A. Sluckaitė, redaktorė E. Vildžiūnienė, dailininkas V. Kalinauskas, technikinis redaktorius J. Dargis, korektorė S. Zastarskytė, piešiniu prisidėjęs dail. A. Gudaitis, sovietinis kritikas parašė įvertinimus, penki amžininkai pridėjo atsiminimų nuotrupas. Pagaliau, kiek dar nepaminėtų rinkyklos ir spaustuvės darbininkų, knygrišių, ekspeditorių, leidyklos biurokratų...

Taip su dideliu pritarimu išdėstęs, kaip didžiai Tarybų Lietuvoje įvertinama poezija, B. Raila dar pamini ir tiražą. Jis sako:

Ir kas už vis gražiausia:—knygos tiražas ne kokie šeši šimtai ar dar mažiau, kaip kadaise, o visi šeši tūkstančiai. Tik retas poetas tokiu tiražu spausdinamas Amerikoje, Anglijoje ar Prancūzijoje. Ir galime tikėti, kad Skabeikos poezija visa išpirkta arba tikrai bus išpirkta.

Skabeika gimė 1904 metais, mirė 1936-ais. Jis buvo vienas gabiausių ir jautriausių prieškarinės Lietuvos poetų, kurio gyvenimas buvo pilnas tregedijos ir skausmo. 1931-ais metais jis susirgo pleuritu ir džiova ir trejus metus praleido sanatorijoje. Ten jis buvo beveik vienišas, savo kolegų ir draugų palaipsniui pamirštas. Jo mylima mergina ištekėjo už kito...

1933 metais jis grįžo į tėviškę. Grįžo ne todėl, kad buvo pagydytas, bet todėl, kad buržuazinės Lietuvos labdarybei pritrūko kantrybės — poetas nepagyjo — tegul eina namo! Liko skolos, kurias žadėjo padengti liaudininkų-varpininkų organizacija, bet pamiršo...

Skabeika buvo simbolistas, jo poezijoje yra nemažai elegijos, jis buvo po žymia prancūzų simbolisto Baudelaire įtaka. Tuo remiantis B. Raila rašo:

Ir visa tai paskirta atminti vienam iš labiausiai dekadentiškų nepriklausomos Lietuvos poetų, vienam iš dvokiančios buržuazijos puvėsių dainiui, minkštapilviškiausiam liberalui, ryškiausiam "lietuviškam Baudelaire," išsigimusiam kosmopolitui, pykčio ir keršto įsiutimu klykiančiam simbolistui, gatvės merginų, vidurnakčio aikščių, karčiamų ir nakties valkatų trubadūrui, visokių velniavų, skausmo, juodos nevilties, žlugimo ir mirties demonui! Sovietinėje Lietuvoje tai gana retas dalykas ir todėl vertas dėmesio.

Bet Raila patogiai užtyli žinomą faktą, kad nors Skabeika savo poezijoje reiškė skausmo jausmus, tai nebuvo beviltis skausmas, o skausmas, kuris vedė į degantį pasipiktinimą prieš neteisybę. Raila būtų galėjęs bent pacituoti, ką V. Kubilius sako pratarmėje Skabeikos poezijos rinkinyje:

Artimas lietuvių simbolistams skausmo ir liūdesio motyvais, erotinės aistros suabsoliutinimu, L. Skabeika liko svetimas jų liguistai trapiai ir bevalei savijautai. Jo sielvartas skamba greičiau įtūžimu, negu kapituliacija. Jam būdinga ne bevališka aimana, o valingas mostas, ne šalta kontempliacija, o veiksmas. Jo frazės muzika grindžiama ne minorinėmis krintančiomis kadencijomis, o šūksminga, aukštyn kylančia, niūriai didinga ir lakia melodija...

Bronys Raila savo skaitytojo visai nesupažindina su tuo, kaip Tarybų Lietuvos kritikai dabar įvertina Skabeiką. Vietoje to, jis duoda tik savo "įvertinimą," kurį aukščiau pacitavome. Neleisdamas Kubiliui arba kitiems iškelti tiesą apie poetą Skabeiką, Raila save pastato į tikro demagogo poziciją. Juk jam gerai žinoma, kad Skabeika palaipsniui kairėjo, kad Skabeikai rašant savo taip vadinamą testamentą, jis jau stovėjo socializmo pozicijoje. Tame testamente ("Mieli tėvai, broliai, giminės ir draugai!") Skabeika sako:

Lenkiu galvą didžiajam Socializmo idealui!

Jums, praeities mano draugai, priklauso miręs mano tikėjimas į jūsų siaurutį nacionalinį išganymą. Visu griežtumu nusigręžiu nuo jo!

Su visais jumis atsisveikinu amžinai, tikėdamas, jog kiekvienas padorus žmogus, kurio širdyje dega šviesios ateities meilė ir ilgesys, prisidės prie įkūrimo žemėje socialistinio pasaulio, kurio tikėjimą ir meilę nusinešu į kapą.

Tokie buvo paskutiniai Leono Skabeikos žodžio. Bet jo buvęs kolega Raila neturėjo pakankamai padorumo, kad juos perduoti savo skaitytojams...

Beje, Railos straipsnis užvardintas "Na litovskom jazyke," o straipsnio tekste jis sako, kad Lietuvoje išėjo Skabeikos poezijos rinktinė "Ploščadi v polnoč." Nustebsite: kaip, kodėl? Ar jis kalba apie rusišką vertimą? Ne, jis kalba apie originalią lietuvišką rinktinę, kurią pats taip giria. Tad, kaip čia pagaliau yra? Ogi, knygos gale, paskutiniame puslapyje, kur paduodamas tiražas, spaustuvė ir kiti techniškumai, mažiukėmis raidėmis randame rusiškai rinktinės pavadinimą ir "Na litovskom jazyke" — kad paėmęs knygą rankon lietuviškai neskaitantis kitos respublikos tarybinis žmogus žinotų, ką jis mato...

Ot, nusikaltimas! Raila puikiai žino, kad įvairiose pasaulio dalyse tas praktikuojama—kada dažnai vienos kalbos knyga (ypatingai mažesnės tautos) turi trumpą pažymėjimą kita kalba (anglų, prancūzų ir panašiai), kad svetimtautis žinotų, kas tai per knyga.

Mes nežinome, ar Raila tik grynos demagogijos sumetimais tas kelias rusiškas raides kiša, ar jos jį iš tikro erzina. Jei antraip, jis šalia buvimo demagogu yra ir siauras šovinistas, kuriam mes jaučiame tik pasigailėjimą.

A. Šilėnas

Paminklas batsiuviui

Vidževanas — nedidelis Italijos miestas, 30 kilometrų į pietvakarius nuo Milano. Tai vienas iš svarbiausių avalynės pramonės centrų Italijoje. Šalia didelių fabrikų, pavyzdžiui, "Ital-Nord", Vidževane yra daug mažų avalynės fabrikėlių ir apie 60 namudinių dirbtuvėlių. Avalynės pramonės tradicijos čia siekia viduramžių laikus. Keletą šimtmečių mieste viešpatavo didelis batsiuvių cechas.

Įdomu, kad ir dabar geriausią eksportinę avalynę gamina ne fabrikai, o smulkios dirbtuvėlės. Dėl pigios darbo jėgos Vidževano batai yra pigūs. Miesto centre stovi paminklas batsiuviui. Šitaip pagerbta pagrindinė miesto gyventojų profesija.

"GRĮŽO IŠ DANGAUS"

1887 m. D. Mendelejevas su asistentu Kovanku nutarė paskraidyti balionu. Tačiau paskutinę minutę prieš pakylant mokslininkas liepė asistentui kažko išlipti. Palengvėjęs balionas staiga atsiplėšė nuo žemės ir išnyko padebesyse. Po kurio laiko Mendelejevas laimingai nusileido. Aplinkiniai valstiečiai buvo įsitikinę, kad Mendelejevas sugrįžo iš dangaus.

—Nenuostabu, — sakė jie, kad valdžia paskyrė jį chemiku. Žmogus, buvęs danguje, tikriausiai to nusipelnė.

Jeigu Galima Chemikams, Tai Ir Muzikams

Ferencui Listui pagarsėjus, 1842 m. Karaliaučiaus universiteto taryba sumanė jam suteikti filosofijos garbės daktaro laipsnį. Prisibijota tiktai, kad neprieštarautų istorijos fakulteto dekanas Drumanas, kuris nelaikė muzikos rimtu užsiėmimu.

Tačiau Drumanas lengvai sutiko, savo pritarimą motyvuodamas:

—Jeigu dabar daktaro titulas suteikiamas net chemikams, tai kodėl negalima jo suteikti muzikams?!

Mat, chemija tada buvo dar jaunas, daugelio nevertinamas, mokslas,

KAI NIEKAM NETIKS

Vokiečių chemikas A. Bajeris, paklaustas, ko jis nori išmokyti sūnų, atsakė:

—Tai priklausys nuo jo gabumų. Jeigu paaiškės, kad niekam netikęs, liepsiu studijuoti mediciną.

Germanas Rozanovas

Paskutinės hitlerininkų dienos Berlyne

(Pabaiga)

Tuo būdu hitlerininkai, būdami klastingi iki paskutinio siūlo galo, mėgino matuoti savo masteliu ir Tarybinės šalies atstovus. Suvaryti į ugnies žiedą, bijodami neišvengiamo atpildo už savo sunkius nusikaltimus, nacistiniai išsigimėliai pasiūlė Tarybinei vyriausybei "sudaryti taiką" už Vakarų sąjungininkų nugaros. Anglų istorikas Trevoras-Roperis mano, kad Krebso misijos pagalba Gebelsas ir Bormanas galvojo išsiveržti iš juos supusio žiedo ir Tarybų šalies sąlygų perdavimo pretekstu nusigauti iki Denico.

Tarybinės vyriausybės atsakyme buvo nurodoma, kad, jei nebus priimti jos reikalavimai — visiška arba Berlyno kapituliacija, — tarybinė kariuomenė atnaujins miesto šturmą.

Krebsas atsisako priimti tarybinės vyriausybės pasiūlymus: "Aš neturiu įgaliojimų. Reikia kariauti toliau, ir visa tai baigsis siaubingai. Berlyno kapituliacija—taip pat negalima. Gebelsas negali duoti sutikimo be Denico. Tai didelė nelaimė..."

Armijos generolas Sokolovskis dar kartą patvirtino, kad mes nedarysim paliaubų ir nevesime separatinių derybų. Tuo būdu Gebelso-Bormano išskaičiavimai įkalti pleišką į antihitlerinės koalicijos gretas ir tuo pačiu pratęsti savo egzistavimą galutinai žlugo.

13 valandą 08 min. Krebsas palieka 8-osios gvardijos armijos štabą ir pereina fronto liniją. Greitai generolui Čiuikovui pranešama: "Dirba ryšys. Gebelsas nori kalbėti su vadu arba su vyriausybės nariu."

"Tegul rašo kapituliaciją, — atsako generolas Čiuikovas.—Mums nesvarbu, kaip. Po Berlyno vis tiek viskas ten jų griuš!"

Gegužės 1 d. 6 val. vakaro fronto liniją pereina Gebelso įgaliotinis — didžiulis drimba, SS dalinių papulkininkis. Jis įteikia generolui Čiuikovui paketą: Gebelsas ir Bormanas atmeta Tarybinės vyriausybės pasiūlymus. Esesininkas nedelsiant pasiunčiamas atgal, telefono ryšys su vokiečiais nutraukiamas. Kadangi nacistiniai vadeivos atmetė Tarybų šalies reikalavimą besąlygiškai kapituliuoti, 1945 m. gegužės 1 d. vakare tarybinė kariuomenė su dviguba jėga atnaujino Berlyne apsuptos vokiškųjų fašistų kariuomenės grupuotės šturmą.

Artinasi nacių galas

Naktį iš gegužės 1-os į 2-ą dieną fašistinė klika, įstrigusi imperijos koncеliarijos požemyje, galutinai suyra. Pigmėjas Gebelsas nusižudo. Jam neužtenka valios paleisti sau į kaktą kulką. Gebelsui prašant, šūviu į pakaušį jį pribaigia sukiojęsis slėptuvėje esesininkas. Kad neišbėgiotų vaikai, durys buvo užrakintos. Magda Gebels gaudė vieną vaiką po kito, o gydytojai darė jiems nuodų injekcijas. "Užmušusi 3 vaikus, Gebelso žmona išėjo į koridorių ir paprašė sargybinį cigaretės. Surūkiusi ją, ji vėl įėjo į kambarį ir užbaigė darbą"—rašo amerikietis teisininkas M. Musmanas.

Diplomatinis pasiuntinys Chavelis, admirolas Fosas, Aksmanas, Naumanas, SS brigadenfiureris Monkė paskutinį išsigelbėjimą mato susisiekus su Denicu. Vienas po kito išlenda jie iš požemio ir dingsta tamsoje. Pas Denicą į Plioną po keletos dienų prasigauna tik Naumanas.

Kartu su esesininkų grupe iš imperijos kanceliarijos bando ištrūkti ir Bormanas. Jisai veržiasi pas Denicą, kad galėtų dalyvauti formuojant naująją "vyriausybę." Mūšio metu ant Veidendamero tilto šalia tanko, kurio dengiama mėgino prasibrauti grupė, pasigirdo sprogimas. Daugelis iš Bormano palydos buvo užmušti ar sužeisti. Tačiau jis pats liko gyvas, persirengęs civiliais drabužiais ir toliau bėgo vienas. Buvęs "Hitlerjungendo" vadovas Aksmanas pareiškė, kad, bėgdamas iš imperijos kanceliarijos, jis suklupo ant Bormano lavono, gulinčio ant nugaros, ir mėnulio šviesoje aiškiai atpažino jį. Tačiau jokių kitų pareiškimų, patvirtinančių Bormano mirtį, nebuvo. Dėl to Niurnbergo procese buvo pažymėta, kad "įrodymai apie (Bormano—G. R.) mirtį nėra įtikinami." Bormaną teisė už akių ir nuteisė mirties bausme pakariant. Po to, kai nacių klika, įstrigusi imperijos kanceliarijos požemiuose, iškriko, Berlyno įgulos vadovybei rankos buvo atrištos.

Po pusiaunakčio 79-os ir 39-os gvardijos divizijos ir 4-ojo gvardijos pėstininkų korpuso radijo stotys priėmė 56-ojo vokiškųjų fašistų tankų korpuso radijo stoties pranešimą. "Alio, alio! Kalba 56-asis vokiečių tankų korpusas. Prašome nutraukti ugnį. Iki 12:50 Berlyno laiku ant Potsdamo tilto išsiunčiame parlamentarus. Atpažinimo ženklas—balta vėliava." Šitas kreipimasis buvo pakartotas penkis sykius. Radiogramos tekstas nedelsiant buvo perduotas armijos vadui ir jo įsakymu Potsdamo tilto rajone ugnis buvo nutraukta.

Greitai priešakinėse linijose vėl pasirodė 56-ojo tankų korpuso štabo viršininkas pulkininkas Diufingas. Jį lydėjo du vokiečių majorai. Diufingas įteikė 47-osios šaulių gvardijos divizijos vadui pulkininkui Semčenkai sekančio turinio dokumentą: "Generalinio štabo pulkininkas fon Diufingas yra 56-ojo tankų korpuso štabo viršininkas. Mano ir mano priklausomybėje esančios kariuomenės vardu jam pavesta perduoti paaiškinimą Artilerijos generolas Veidlingas."

"Paaiškinimas" buvo paprastas. Diufingas pareiškė, kad jis yra generolo Veidlingo įgaliotas pranešti tarybinei vadovybei, jog 56-asis tankų korpusas nutarė nutraukti priešinimąsi ir kapituliuoti. Diufingas prašo korpuso kapituliaciją priimti kiek galint greičiau, dar nakties metu, nes Gebelsas įsakė "šaudyti visiems į nugaras, kas mėgins pereiti pas rusus."

Veidlingui buvo pasiūlyta iki 7 valandos ryto organizuotai perduoti korpuso sąstatą, apsiginklavimą, o pačiam pereiti fronto liniją ir pasiduoti valanda anksčiau. Bet greičiau, negu Veidlingas atvyko į generolo Čiuikovo štabą, ten pasirodė Gebelso pavaduotojo Fričės atstovai. Delegacija įteikė laišką: "Kaip jums jau pranešė generolas Krebsas, buvęs reichsministras Geringas — nepasiekiamas. Daktaro Gebelso nebėra gyvųjų tarpe. Aš, kaip vienas iš likusiųjų gyvųjų, prašau Jus paimti Berlyną savo apsaugon. Mano pavardė žinoma. Propagandos ministerijos direktorius daktaras Fričė."

Delegacija paaiškino, kad Fričė liko vienintelis hitlerinės valdžios atstovas Berlyne ir kad dėl susidariusios padėties jis pasiruošęs paskelbti karinei vadovybei įsakymą apie Berlyno įgulos ir visos Vokietijos armijos kapituliaciją.

Tarp generolo-pulkininko Čiuikovo ir Fričės atstovų įvyko sekantis pokalbis:

—Kada nusižudė Gebelsas?

—Vakare.

—Kur lavonas?

—Sudegintas... jį sudegino asmeninis adjutantas ir šoferis.

—Jums žinoma sąlyga: besąlyginė kapituliacija.

—Taip, žinoma. Mes tai ir siūlome.

1945 m. gegužės 2 d. 5 val. ryto per Landverkanalą savotišku kybančiu tiltu, padarytu iš nesugadintų susprogdinto tilto lynų, fronto liniją pereina generolas Veidlingas su savo štabo karininkais. Pristatytas į 8-osios gvardijos štabą, kur buvo taip pat armijos generolas Sokolovskis, Veidlingas pareiškė, kad jis nusprendė kapituliuoti, suprasdamas tolesnio priešinimosi beprasmiškumą.

Sokolovskis (Veidlingui). Jūs turite paskelbti įsakymą apie visišką kapituliaciją.

Veidlingas. Aš negalėjau paskelbti visiems įsakymo apie kapituliaciją, nes nebuvo ryšio. Tokiu būdu kai kuriose vietose atskiros grupės dar gali priešintis... Aš mielai padėsiu nutraukti mūsų kariuomenės karinius veiksmus.

Sokolovskis. Paskelbkite įsakymą apie visišką kapituliaciją. Kad ir atskiruose ruožuose nesipriešintų.

Veidlingas. Jie neturi šovinių atsargų, todėl priešinimasis ilgai tęstis negali.

Čiuikovas. Parašykite įsakymą apie visišką kapituliaciją, ir jūsų sąžinė bus švari.

Veidlingui paprašius, pas jį iššaukiamas Berlyno gynybos štabo viršininkas pulkininkas Refloras. Kartu jie paruošia Berlyno įgulai įsakymą nutraukti beprasmišką priešinimąsi. Veidlingo ir Fričės įsakymas dėl kapituliacijos greitai paplinta įgulos kareivių ir karininkų tarpe. Jį perduoda galingi garsiakalbiai.

Hitlerio reicho sostinės įgulos dalys pasiduoda viena po kitos.

Pasidavė 70,000 vokiečių

Gegužės 2 d. pabaigoj organizuotas vokiškųjų fašistų priešinimasis Berlyne baigėsi. Iki to laiko į nelaisvę pasidavė daugiau kaip 70 tūkstančių vokiečių kareivių ir karininkų.

Vokietijos sostinės gyventojams pasibaigė fašistinės tironijos dienos.

Pusvalandį prieš Berlyno kapituliaciją savo egzistavimą baigė ir fašistinio vermachto vyriausios karo vadovybės ryšių mazgas. Tarybinių dalinių paimta telegrafo juosta paaiškina aplinkybes, kuriomis visa tai įvyko.

—Būtinai prašau sujungti su Ostu.

—Deja, mes daugiau nesujunginėjame.

—Dėmesio, skubi telegrama. Sausumos pajėgų vyriausioji vadovybė. Vakarų frontas, generolui-leitenantui Vistrui.

—Mes daugiau nebesujungiame.

—Kodėl?.. Jūs turite ryšį su Praha?

—Idiotas, aš jau paskutinis! Dieve mano, iš kur jūs nukritote? Rusai tiesiog prie slenksčio.

Berlyno gyventojai išlenda iš rūsių ir slėptuvių. Ilgos eilės išsirikiuoja prie tarybinių dalinių lauko virtuvių. Berlyniečiai skaito išklijuotą ant namų sienų pirmąjį tarybinio komendanto Berlyne įsakymą. Jame buvo rašoma: "Nacionalsocialistinę partiją ir jos organizacijas paleisti, o jos veiklą uždrausti."

(Iš "Literatūra ir menas")

Binghamton, N. Y.

Liepos 25 d., Liepos kempėje, įvyko LDS 6 kuopos piknikas. Jis pavyko, diena buvo graži, nemažai susirinko publikos. Draugės ir draugai energingai dirbo.

Pirmos prie gaspadinių darbo stojo Uršulė Šimuliunienė ir A. Žemaitienė, jos dirbo ir dar dovanomis prisidėjo. N. Strolienė taipgi dirbo ir aukojo.

Po tortą dovanojo C Dainienė, Linonis ir Leonora Mainionis. Anna Kerelis ir M. Sadauskienė dirbo ir dovanojo pupų. Mrs. Liepa, parko savininkė, dirbo ir dovonojo sūrį. P. Jasilionienė dirbo ir dovanojo kavos, cukraus ir pieno.

Buvo išleistos dvi dovanos, tai A. Macinskienės karpetas, už kurį sukelta $9.75, jis teko J. Mikalajunui. Pasidarbavo M. Sadauskienė ir Kerelienės sesuo.

Antra dovana — Vaicekausko bonka midaus, kurią jis iš Lietuvos parsivežė 1960 metais. Pasidarbavo J. Navalinskienė ir Adelė Kampan. Sukėlė $7.25. Ji teko M. Sadauskienei.

Piknike nedalyvavo Anna Wellus, tai ji aukojo $1.50, taipgi Telly Bagdonas aukojo $1.

Prie gėrimų dirbo J. Staniulis ir Vaicekauskas, J. Strolis padėjo suvežti valgius, P. Mikalajunas paruošti parką.

Įplaukų turėjome $67.44, tai pataisė kuopos iždą, kuriame jau neturėjome pinigų.

Ačiū visiems, kurie dirbote, aukojote, taipgi ir publikai už dalyvavimą.

J. Vaicekauskas,
kp. pirmininkas

Laiškas iš Vilniaus

Jonui Grybui

Mielas Jonai:

Pirmiausia leiskite man atsiprašyti, kad negalėjau jūs išlydėti iš Vilniaus. Mat, pas gimines apsilankęs negali greit išvažiuoti.

Man labai gerai pavyko aplankyti beveik visus gimines, artimuosius net po kelis kartus. Rokiškio rajone lankiausi net trejetą kartų. Daug man padėjo rajono pirmininkas Janulis, visur su manimi dalyvaudamas, visur padėdamas. Nuvykome į Juodupę, kur man aprodė verpimo ir audimo fabriką "Nemuną." Tai didžiulis, modernus fabrikas, padaręs man didžiulį įspūdį.

Nuvykę į Obelius apžiūrėjome naują mokyklą-internatą. Tuo metu ten stovyklavo didžiulis Vilniaus studentų būrys. Kartu valgėme pietus. Perdaviau jiems nuoširdžius Amerikos pažangiųjų lietuvių sveikinimus ir linkėjimus.

Buvau užkviestas dalyvauti Rokiškio rajono Šetekšnos kolūkio suruoštame 25 metų nuo tarybinės santvarkos atsteigimo minėjime. Kolūkiečiai tą jubiliejų iškilmingai atžymėjo. Teko ir man kalbą pasakyti. Atnaujinau pažintį su daugeliu mano jaunystės draugų. Pagerbėme žuvusiuosius nuo miškinių banditų. Vakare buvo jubiliejinis banketas, kuriame dalyvavo daugiau kaip 200 kolūkiečių.

Smagu buvo su kolūkiečiais pasidalinti mintimis. Jie kalba su pakilusiu ūpu. Visi džiaugiasi, kad jų gyvenimas smarkiai gerėja, pasitenkinimas viešpatauja. Kolūkio valdyba apdovanojo daugiau kaip šimtą kolūkiečių, geriausiai pasižymėjusių įvairiuose darbuose.

Keliaujant Lietuvos keliais, tikrai gali matyti, kaip Lietuvos žemės progresuoja. Visur derlius geras. Kolūkiečiai ir tarybinių darbuotojai tik laukia giedrių dienų, kurių šią vasarą labai maža. Lietaus tikrai perdaug. Pavasaris buvo vėlyvas, vasara — šalta. Man esant Lietuvoje nuo birželio 11 d. vos tik pora savaičių buvo sausų ir saulėtų. Tai buvo didžiausia šienpiuvė.

Rugiai — gražūs, tebėda visai žali.

Kolūkiečiai gyvena daug geriau, negu kada nors pirmiau. Baigia nykti šiaudiniai stogai. Senus namus pakeičia nauji modernūs namai tiek mieste, tiek kaime.

Lietuvoje pramonė auga greitais tempais. Vilniuje, Kaune ir kituose miestuose nauji modernūs fabrikai auga, naujos įmonės šakojasi. Antai aplankiau Verkių popieriaus fabriką, pastatytą didžiuliame pušyne. Tai milžiniškas fabrikas, operuojamas su visai mažu darbininkų skaičiumi. Visas darbas mechanizuotas taip, kad ten darbininkai tik prižiūri mašinas, kurios visą darbą atlieka. Tą viską matant, tik reikia stebėtis, kaip mašina pavaduoja žmogaus jėgą.

Visa Verkių aplinka labai graži, žavėjanti. Netoliese tįso žalieji ežerai, kurių vanduo nuostabiai gražus, rodos, žalčiais dažais nudažytas. Mačiau ten žuvaujant. Veikiausia ir žuvys žalios.

Užėjus lietui mums teko prašytis kolūkiečių pastogės. Skundžiasi jie dėl per daug lietingo oro, net šienauti negali mašinomis, tenka senoviškai piauti žolę. Šiaip, sako, viskas būtų gerai.

Šiemet kukurūzų mažai tesėjo, kitos kultūros gerai auga, tikimasi gero derliaus.

Liepos 31 d. nuvykome į Grigiškes. Giminės gražiai priėmė, o inžinierius Albinas Kavaliauskas aprodė milžinišką popieriaus fabriką. Apžiūra užėmė apie porą valandų. Fabrikas gerokai didesnis už Verkių popieriaus fabriką. Čia dirba prie mašinų apie 300 darbininkų, bet su statybininkais ir kitais darbininkais viso susidaro apie 1,-700. Fabrikas nuolat plečiamas. Visas darbas mechanizuotas. Iš tolo sunku ir įžiūrėti, kad ten būtų toks milžiniškas fabrikas, tiek daug pastatų, nes visi pastatai yra pušyne, ne visai arti nuo miestelio.

Nesuprantu, kaip greit laikas bėga. Bus jau pora mėnesių, kaip gyvenu Lietuvoje, o man rodos — tik savaitė. Išvyko pirmoji ir antroji grupė, ir dainininkai. Dabar laukiu atvykstant trečiosios, su kuria man teks grįžti namo. Visi amerikiečiai turėjo progų aplankyti gimines. Atrodo, visi bus patenkinti kelione po Lietuvą, Lietuvos žmonių vaišingumu, draugiškumu.

Visiems ir visoms geriausių linkėjimų.

Jonas Gasiūnas

Rašytojas Rojus Mizara

Šiemet Rojus pažymi du labai svarbius įvykius savo gyvenime. Gegužės 15-ą d. jam sukako 70 metų amžiaus. O liepos 29 d. Vilniuje Lietuvos Rašytojų Sąjungos sušauktame skaitlingame susirinkime, kur dalyvavo patys žymiausi rašytojai, menininkai ir visuomenės veikėjai, Rojui Mizarai buvo suteiktas Lietuvių Liaudies Rašytojo vardas ir įteiktas jam diplomas.

Rojus Mizara yra parašęs 24 knygas, iš kurių 12 yra išleistų Lietuvoje, dvi yra išverstos į rusų kalbą, išleistos ir platinamos Tarybų Sąjungoje. Iš jo parašytų knygų yra 7 romanai, 5 pjesės. Kitos knygos įvairaus turinio. Viso jo parašytų knygų tiražas yra 75,000 egzempliorių.

Rašyti Rojus pradėjo ankstyvoje savo jaunystėje. Pradiniai jo raštai buvo poezija ir lengvo turinio vaizdeliai, tačiau gyvenimo aplinkybės dalinai atitraukė jį nuo grožinės literatūros.

Jau suaugęs, 1919 metais jis buvo pakviestas į "Laisvės" redakciją dirbti, nes tada "Laisvė" pradėjo eiti dienraščiu, tai redakcijos kolektyvas turėjo būti praplėstas. "Laisvėje" dirbdamas ir studijuodamas gyvenimo įvykius, jis išsilavino politiniai ir patapo rimtu visuomeniniu veikėju. Jis puikus kalbėtojas ir geras žurnalistas. Nuo 1930 metų jis tapo "Laisvės" atsakominguoju redaktorium, dar ir dabar eina tas sunkias pareigas.

Literatūrinę kūrybą Rojus atlieka labai vargingose aplinkybėse. Būdamas atsakominguoju redaktorium turi daug labai rimto darbo prie laikraščio. Tačiau tas dar ne viskas. Jis užima atsakomingas vietas organizacijose, bendradarbiauja žurnalui "Šviesai" ir kitai pažangiajai spaudai. Savaitgaliais važinėja po kolonijas su prakalbomis. Savo literatūrinę kūrybą Rojus atlieka, didelėje daugumoje, vakarais, po intensyvaus dienos darbo prie laikraščio. Iš daugelio jo parašytų knygų, retas žodis yra parašytas prie saulės šviesos. Didelė dauguma jo literatūrinės kūrybos yra atlikta vakarais prie elektros šviesos.

Labai stipraus ryžto ir darbštumo žmogus yra Rojus Mizara. Nusitarė ką sukurti, tai ir dirba per naktis, kad atliktų, kad netrukdytų minties nuo sugalvotos temos, kad išlaikytų kūrybinę perfekciją.

Apie jo kūrinius čia kalbėti nėra vietos. Priminsiu tik tiek, kad Rojaus Mizaros raštus visuomenė myli. Godžiai skaito ir laukia jų daugiau. Visuomenės akyse Rojaus Mizaros prestižas, kaip autoriaus, yra aukštas.

Lietuvos Rašytojų Sąjungos aukštas pagerbimas Rojaus, suteikimas jam Liaudies rašytojo vardo, brangus dalykas ne tik autoriui Rojui, bet visai pažangiajai Amerikos lietuvių visuomenei, kurioje jis pasiekė aukštą rašytojo karjerą.

Mes, amerikiečiai, pagerbsime savo rašytoją gražiame bankete rugsėjo 5 dieną, New National Hall, 261 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y., 1:30 val. dieną. (Žiūrėkite banketo skelbimą 6-ame puslapyje). Šis banketas yra labai svarbus. Kiekvienas apšvietą branginantis žmogus turi atsilankyti ir suteikti pagarbą mūsų žymiajam rašytojui ir darbščiam visuomenės veikėjui.

Būtų labai malonu turėti svečių bankete iš tolimesnių kolonijų. Pasidarbuokime visi, kad banketą padarytumėm sėkmingu visais atžvilgiais.

Pr. Buknys

Ženeva. — Albanija pasitraukė iš Tarptautinės Darbo organizacijos, kuri yra Jungtinių Tautų skyriumi.

Pranas Stiklius

ZANAVYKŲ RAJONO REVOLIUCINĖ VEIKLA 1905 METAIS

(Tęsinys)

III DALIS

JUOZO BRAZAUSKO BUITRAŠTIS

Z. Angariečiui į padėjėjus

Brazauskas vėl atvažiavo į Vilnių, prisistatė partijos centrui, papasakojo, ką ir kaip dirbo. Partija aprūpino jį literatūra ir pasiuntė į Panevėžį Z. Angariečiui į pagalbininkus.

Į Panevėžį Brazauskas atvažiavo 1907 m. kovo mėn pabaigoje. Jis ten susirado Z. Angarietį, kuris nedaug jam davė ilsėtis, nes jau iš anksto žinojo, kad jam siunčiamas padėjėjas, ir tuojau davė nurodymus, kur ir ką turės veikti. Jis turėjo aplankyti esamas kuopas ir, kur tik bus galima, organizuoti naujas. Taip pat turėjo užmegzti ryšius su dvarų darbininkais ir, jei galima, suorganizuoti kuopą.

Angarietis savo žinioje turėjo gana didelį plotą. Brazauskas, vykdydamas jo pavedimą, turėjo gerai pasispausti. Jis aplankė šias vietas:

Panevėžio rajone—Pušaloto, Pasvalio, Krimžino, Vabalninko apylinkes, Biržų, Naujamiesčio, Vadaktėlių, Upytės, Krekenavos, Davidonių, Gudžiūnų kuopas. Apsilankė dvaruose: Krapovicko, Stolypino Pilemonte, Alsufino.

Ukmergės rajone: Subačiaus, Troškūnų, Andrioniškio, Anykščių, Aluntos, Žaslių, Kupiškio ir Skapiškio kuopas. Ir Zarasų apskrityje jau pirmiau minėtose vietose.

Darbas buvo nelengvas. Reikėjo nuolatos judėti iš vietos į vietą ir vis atsargiai, kad nei policija, nei šnipai neįtartų. Kuopų nariai būdavo labai dėkingi už tai, kad pas juos atsilankydavo, paaiškindavo, kas jiems nesuprantama, pakalbėdavo apie politinę padėtį ir palikdavo literatūros. Beveik visur prašydavo dažniau atsilankyti.

Sunkiau buvo su dvarais. Panevėžio apskrityje kai kuriuose dvaruose pavyko surasti susipratusių darbininkų ir keturis atstovus: Zigmą Angarietį (-tose apskrityse nepavyko.

Vasarą, Angariečiui ir Brazauskui drauge dirbant, Upytėje Aidrigo ir Krapovicko dvaruose darbininkai gerai laikėsi ir streiką laimėjo. Dvarininkai turėjo jiems pakelti uždarbį.

Kelionė į partijos suvažiavimą Krokuvoje

1907 metais LSDP ruošė savo septintąjį suvažiavimą. Reikėjo išrinkti suvažiavimo atstovus. Panevėžio rajonas padarė savo suvažiavimą, į kurį susirinko penkiasdešimt atstovų nuo trisdešimties kuopų. Į partijos suvažiavimą išrinko keturis atstovus: Zigmą Angarietį (Aleksą), inžinierių Snarskį, Jurgį Čiurą ir Antaną Gucevičių (Juozą Brazauską).

Suvažiavimas turėjo įvykti Krokuvoje, tada Austrijos valstybėje. Per sieną pereiti leidimus buvo apsiėmusi parūpinti Lenkų socialistų partija (PPS). Visiems parūpino, Brazauskui ir Čiurui neparūpino, nes jiedu nemokėjo lenkiškai. To dar nežinodami, jiedu per Vilnių, Varšuvą ir Čenstakavą nuvažiavo į pasienio miestą Granica ir tik ten sužinojo, kad sienai pereiti leidimo jiedu negaus. Gerai, kad tenai rado mūsiškių draugų, tai tie įkalbėjo lenkus socialistus, kad kaip nors Brazauską ir Čiurą pergabentų per sieną. Lenkams socialistams pavyko prikalbėti geležinkeliečius, kad tie slaptai pervežtų. Geležinkeliečiai apsiėmė ir, neva manevruodami garvežiais ir vagonais, pervežė juodu per sieną, o ten nušoko nuo vagonų jau Austrijos teritorijoje.

Suvažiavimas užtruko septynias dienas. Kas dalyvao suvažiavime be jau minėtų atstovų, ką svarstė ir ką nutarė, Brazauskas jau nebeatsiminė, nes nuo to laiko jau buvo praėję trisdešimt metų.

Po suvažiavimo beveik visi atstovai grįžo per Vokietiją, apsilankė Tilžėje, o sieną perėjo ties Kybartais. Perėjęs sieną Brazauskas į tėviškę nėjo, o nuėjo pas seserį Sendžikienę Pilypų kaime. Sendžikas nuvežė jį į Kazlų Rūdos geležinkelio stotį, o iš čia jis traukiniu nuvažiavo tiesiai į Panevėžį.

Tiesiai į policijos rankas

Parvažiavęs į Panevėžį Brazauskas pirmiausia sumanė nueiti pas pažįstamą siuvėją. Siuvėjas patikimas žmogus, pas jį daug kas ateina, jis daug žino, kas mieste atsitinka, tai bus geriausia proga iš karto sužinot visas naujienas.

Bet tokia mintis buvo lyg kokio nelabojo pakuždėta. Vos tik jis įžengė pro duris pas siuvėją, rado tenai daugybę policijos darant kratą. Brazauską tuojau sulaikė ir pareikalavo dokumentų. Jo dokumentai buvo tvarkingi, bet vis tiek iškrėtė kišenes. Nieko priešvalstybinio jis neturėjo. Rado tik kelis numerius rusiško laikraščio "Stoličnaja počta" ir keletą cenzūros leistų lietuviškų knygelių. Bet policija nepaleido ir nusivarė į daboklę.

Ten sėdėjo taip pat areštuotas kažin koks Starasta iš Žebertonių sodžiaus. Jis Brazauską pažino ir skundė, kad tai jis rinkęs sodiečių ūkininkų parašus su skundu į antrąją Dūmą, kad sodžiuose sakęs kalbas, kurstydamas prieš valdžią. Policija surašė protokolą ir įsodino Brazauską į Panevėžio kalėjimą. Po kelių dienų jį nuvežė į Kauno kalėjimą.

Kauno kaėjimo administracija, po visų priėmimo formalumų, Brazauską patalpino bendrojoje kameroje. Ten jis rado provizorių Žitinevičių, vaistininką Matulį ir studentą Sruogą, visi iš Vabalninkų, kaltinami už 1905 metais valsčiuose sukilimų rengimą. Dar ten buvo Didžiuliai, senasis ir jaunasis, Juozas Paknys ir daug kitų.

Tada prie Kauno kalėjimo viršininko Buhalskio politiniams kaliniams buvo nemažai laisvių: jie darydavo susirinkimus, skaitydavo paskaitas, suruošdavo politines diskusijas.

Kalėjime būnant, policija visą laiką tyrinėjo, ką Brazauskas (Antanas Gucevičius) veikė, ir išaiškino, kad jis nelegaliai mokytojavo. Gubernatorius už nelegalų mokymą paskyrė jam tris mėnesius kalėjimo. Bet policija tuo nepasitenkino ir tyrinėjimą tęsė toliau.

Atsėdėjusį tris mėnesius kalėjime Brazauską etapu išvarė į tas vietas, kur pirmiau darbavosi, kad galėtų įrodyti jo nusikaltimą. Pirmiausia varė pėsčią iki Babtų, kur Brazauskas pareikalavo vežimo, nes toliau nestengė eiti. Vežimo iš valsčiaus negavo ir policija mušimu vertė eiti toliau, net sukruvino bemušdami. Tai labai sujaudino žmones, kurie matė, bet policija į tai nekreipė dėmesio. Pėsčią jį išvarė toliau.

Po ilgo ėjimo priėjo Kėdainius. Kėdainiuose Brazauskas pasiskundė pristavui, kad jį kankina ir kad pėsčias toliau jis negali eiti. Pristavas liepė pašaukti gydytoją, kuris pripažino, kad tikrai yra labai nusilpęs. Tą dieną jo niekur daugiau nevarė ir nakčiai uždarė daboklėje.

Rytojaus dieną parūpino vežimą ir nuvežė į Betygalos valsčių. Tenai rodė žmonėms ir vis klausinėjo, ar kas jį pažįsta, bet niekas nepažino. Išvarė toliau ir pakeliui dar keliose vietose buvo sustoję ir vis klausinėjo žmonių, ar kas nors kalinį pažįsta. Paskui pradėjo jį vežioti po Stolypino dvarus, rodyti darbininkams ir klausinėti, ar jis čia buvo, ar gal kalbėjo, ar jį čia kas pažįsta. Ir čia neatsirado nė vieno, kas būtų pasakęs, jog pažįsta.

Dvaro darbininkų užuojauta

Dvaras nuo dvaro nearti ir į kiekvieną nuvažiuoti reikia daug laiko. Užtrunka ir darbininkų sušaukimas, kalinio rodymas ir klausinėjimas. Diena jau ėjo į pabaigą. Turbūt dar į kelias vietas norėjo nuvažiuoti, bet pristavas, pamatęs, kad negalės visur suspėti, liepė važiuoti į Pilemonto dvarą. Raitiems policininkams liepė joti į Kalnaberžės ir Šlapaberžės dvarus ir tų dvarų darbininkus atvaryti į Pilemontą, kad visiems kartu būtų galima parodyti Brazauską.

Iki policininkai atvarė iš minėtų dvarų darbininkus, saulė jau leidosi. Pristavas pradėjo jaudintis, kad Pilemonto darbininkai nesusirenka. Tur būt to dvaro užveizda, nenorėdamas savo darbininkus gaišinti nuo darbo, tyčia jų nešaukė. Kada, pagaliau, visi susirinko, pradėjo jau temti.

Pristavas pastatė Brazauską prieš darbininkus ir klausia:

—Ar šitas žmogus kada nors čia buvo ir kalbėjo ką nors jums?

Visi darbininkai tyli. Paskui vienas sako:

—Tikrai negalime pasakyti. Kai pas mus agitatorius atėjo, buvo jau tamsu ir mes negalėjome jo gerai matyti. O ir dabar jau tamsu. Jeigu jis mums pakalbėtų, tai gal mes iš balso suprastume, ar tai tas pats, ar ne.

Pristavas liepė policininkams nuimti nuo Brazausko rankų geležinius pančius ir įsakė jam kalbėti. Nė kiek nesumišęs, Brazauskas ramiai pradėjo kalbėti darbininkams lietuviškai:

—Štai jau antra diena, kai policija mane surakintą varinėja po Kėdainių apylinkės dvarus, kad tų dvarų darbininkai pripažintų čia buvusį, prakalbas sakiusį, kad paskui galėtų mane nubausti ir į kalėjimą uždaryti už tai, kad aš kurstęs darbininkus ir agitavęs prie susipratimo.

Visi darbininkai pradėjo šaukti:

—Ne tas!

—Jis čia nebuvo!

—Ne toks balsas!

Tuo tarpu Pilemonto dvaro užveizda pristavą vaišino vakariene. Kai darbininkai nepripažino Brazauską čia buvus, pristavas, reikšdamas lyg užuojautą, lyg pamoką, pasakė:

—Areštuotajam, kaip nekaltai vargintam, šeimininkė nori duoti gerą vakarienę.

Brazauską nuvedė į rūmų kambarį, pasodino prie atskiro stalo, o policija šalimais su šautuvais stovėjo, kad kartais, bevalgydamas, nesugalvotų pro rūmų langus pabėgti. Šeimininkė atnešusi pastatė ant stalo nemažą stikliuką degtinės, keturis kiaušinius, sviesto, pyrago, duonos ir valgymo įrankius. Brazauskas, visą dieną nieko nevalgęs, kirto, net jo ausys lingavo, o policininkai, kurie taip pat buvo alkani, žiūrėjo į jį su pavydu ir buvo gatavi traukti jam valgį iš rankų. Bet jiems niekas nė kąsnelio nepasiūlė.

Tuo tarpu darbininkai išsiskirstė. Pristavas keturiems raitiems policininkams įsakė varyti Brazauską į Kėdainius. Pakeliui nuvarė dar į vieną dvarą, rodė darbininkams ir klausinėjo, ar kas jį pažįsta. Vienas kerdžius, senas žmogus, prasitarė, kad jis lyg kur buvo matęs areštuotąjį, bet tikrai negalėjo tvirtinti, ir kad jeigu matęs, tai ne kaip agitatorių.

Iš to dvaro keliavo tiesiai į Kėdainius, niekur nesustodami. Kėdainnuose pernakvojo, o kitą dieną nuvarė į Vilkijos nuovadą, iš kur Nemunu parvežė vėl į Kauno kalėjimą.

Bandymai pabėgti iš kalėjimo

Kauno kalėjime Brazauską vėl patalpino į bendrą kamerą. Ten buvo labai ankšta, o po varginančios kelionės etapu jis jautėsi esąs labai silpnas. Pradėjo reikalauti, kad jam duotų atskirą kamerą. Po kiek laiko kalėjimo viršininkas patenkino jo norą. Be to, pas jį į kamerą leido ateiti studentui Didžiuliui ir Sruogai.

Nujausdamas, kad dar ilgai teks kalėjime sėdėti, Brazauskas sumanė mokytis, o Didžiulis ir Sruoga apsiėmė jį mokyti. Mat, Brazauskas jau nesitikėjo, kad dar galės kada grįžti į tėviškę gyventi, tai manė, kalėjime būdamas, tapti teisėtu mokytoju ir paskui kur arčiau tėviškės mokytojauti.

Kalėjimo režimas buvo nelabai griežtas. Politiniai kaliniai virtuvėje turėjo savo atstovą, kuris galėjo prižiūrėti, kad jų su maistu neskriaustų. Be to, galėjo su kriminaliniais pasitarti bendrais klausimais ir susitarti dėl bendrų reikalavimų.

Tarp krimlinainių buvo toks Urbonas nuo Andrioniškio, kaltinamas už plėšikavimą, nors kaliniai laikė jį politiniu. Jis dirbo virtuvėje, tai turėjo ryšį su politiniais. Tai buvo labai sumanus ir ryžtingas žmogus. Jis iš virtuvės per katilo skylę pradėjo kasti urvą į gaisrinės būdelę, kuri buvo už kalėjimo sienos. Urvo ilgis turėjo būti apie 15 metrų. Žemes nešė cėberiais, kaip pamazgas, ir pylė rūsyje atsarginiuose kambariuose. Darbas tęsėsi apie tris savaites.

Kai urvas buvo jau beveik baigtas, kažkas paskundė, ir visas darbo planas žlugo. Politiniai kaliniai įtarė, kad turėjo įskųsti tūlas Meškus. Kalėjimo viršininko pavaduotojas Podniakas (Ryžy) Urboną vertė pasakyti, ar daug iškasė. Urbonas sakė, kad visai nedaug. Bet kai rado žemes, suprato, kad urvas buvo ilgas. Urboną už tai nubaudė karceriu.

Už tą nepasisekimą kriminaliniai kaltino politinius, kad būk tai jie paskundę, ir pradėjo politiniams keršyti. Per pasivaikščiojimus ėmė politinius net užpuldinėti. Užpuldinėjimams nesibaigiant, kalėjimo administracija pradėjo varžyti tiek kriminalinius, tiek ir politinius. Per pasivaikščiojimus vieniems su kitais jau neleidžiama buvo susitikti. Politiniams buvo atimtas atstovas iš virtuvės ir kamerose sumažintos laisvės. Kalėjimo viršininkas buvo iškeltas.

Naujam viršininkui politiniai įteikė reikalavimą, kad būtų atšaukti visi suvaržymai ir būtų grąžinta ta tvarka, kokia buvo pirmiau. Administracija reikalavimų nepatenkino, ir kaliniai paskelbė badavimą. Prie badavimo prisidėjo daug kriminalinių. Badavo tris dienas. Per tą laiką kaliniai išdaužė langus ir kėlė kitokias riaušes. Vienas kriminalinis kalinys buvo pašautas. Koridoruose sargai vaikščiojo su šautuvais.

Pats gubernatorius neatvyko, o atvyko jo pavaduotojas. Kaliniai jam pasiskundė, kad blogas maistas, žiaurus elgesys, dideli ir nereikalingi suvaržymai. Reikalavo, kad būtų grąžinta seniau buvusi tvarka. Bet iš tų reikalavimų ir skundų nieko neišėjo, laisvesnis režimas nebuvo grąžintas. Jeigu kas kokių palengvinimų gavo, tai tik atskirai viršininko prašant.

Antras urvas buvo kieme, kur kaliniai išeidavo pasivaikščioti. Apie šulinį sustodavo būrys kalinių taip, kad sargai nematytų, kaip Urbonas lipa į šulinį. Kelis metrus žemiau jis išjudino rentinio rąstus, iš kur ir pradėjo kasti. Žemes mesdavo į šulinio gilumą, į vandenį.

Kasimas ilgai užtruko ir urvas buvo jau beveik baigtas. kaip vėl vienas kalinys, trečiame aukšte sėdįs, paskundė. Urbonas vėl buvo nubaustas.

Šie paskundimai atėmė viltį kai kuriems kaliniams tokiu būdu pabėgti. Šį kartą urvu buvo suinteresuoti ir politiniai. Iš Varšuvos buvo čia atvežtas Kunickis, kuriam grėsė mirties bausmė. Politiniai tikėjosi, kad, kai bus iškastas urvas, Kunickis galės pabėgti.

(Bus daugiau)

Atsisveikinimas

Sudie, Lietuva, mano tėvyne,
Tu puiki gintaro šalis!
Man išvažiuojant alpsta krūtinė
Ir gailiai tvaksi vis širdis.

Mieli broleliai ir jūs seselės,
Man sunku skirtis su jumis,
Bet neužmiršiu aš šios šalelės—
Lankysiu nuolat mintimis.

Man jaukūs jūsų miestai, kaimeliai,
Man gražūs Nemuno krantai,
Bet dar gražiau gi, kai dirbat uoliai
Dėl liaudies labo vien tiktai.

Taigi ir linkiu laimingai dirbti
Šeimoj tarybinių tautų,
Naują pasaulį tokį statyti,
Kad būtų mielas dėl visų.

Tai ir sudie gi, broliai ir sesės!
Ačiū, kad priėmėt šiltai.
Jūs draugiškumas ir puikios vaišės
Liks atminty labai ilgai.

(Aplodismentai ir po jų priedas)
Lai skamba tarybinė daina ne tik kad
Lietuvoje, bet ir visame pasauly!

Jonas Juška

(Liepos 29 d. Palangos restorane, Vilniuje, buvo surengtos mums visiems turistams išleistuvės, kuriose kalbėjo daug kalbėtojų, kurių tarpe ir man teko skaityti šį eilėraštį.)

SULA

Paragauki sulos
Ir visa širdimi
Tu pajausi, ką
jaučia beržai.—
Saulės, oro, šviesos
Kiek tik nori imi,
Bet vis tiek per mažai,
Per mažai.

Nors ir amžium žilu
Pailgėtų diena,
Ir visai nebebūtų naktų.—
Ir tada, ir tada
Nei beržai prisikėlę,
Nei tu.

Pranas Raščius

Saują Žiežirbų

Pennsylvanijos kongresmanas J. P. Saylor, respublikonas, ragina valdžios organus bausti studentus ir visus jaunuolius, kurie, protestuodami prieš karą Vietname, sudrasko drafto kortas ir atsisako karinėn tarnybon eiti.

Aš esu tikras, kad jei priduotų drafto kortą pačiam kongresmanui ir pasakytų: į pirmas eiles Vietname kariaujančių prieš partizanus, tai tasai ponas tiek išsigąstų, jog jis netilptų kailyje.

Lengva pasakyti kitiems, bet tik ne sau.

-:- -:- -:-

Netikėtai į mano rankas papuolė mažo formato žurnalas "Nemuno Kraštas," išleidžiamas ir redaguojamas Alberto Annies, Vakarų Vokietijoj. Vienok tenka pasakyti, kad šito žurnaliuko negalima prilyginti prie bėglių, gyvenančių mūsų šaly, spaudos. Nors jis negiria Tarybinės santvarkos Lietuvoje, bet ir nešmeižia, nepurvina, kaip čia bėgliai ir kiti daro. Jis turi viltį, kad Lietuva atgaus "nepriklausomybę," jei įvyks Tarybų Sąjungoj revoliucija, arba pasaulinis karas. Tai viltis kaip tos lapės, bėgančios paskui šulių.

Taip jau jis bara bėglius, kurie niekina Lietuvos santvarką ir net nenori girdėti apie kultūrinį bendravimą su T. Lietuvoje gyvenančiais kultūrininkais. Jis net sumini daug vardų ne tik iš praeities žymių mūsų tautos kultūrininkų, kaip kad Donelaitis, Kudirka, Žemaitė ir kiti, bet ir šių dienų kultūrininkų gyvenančių ir veikiančių T. Lievoje.

Bet man rodos, kad jo raginimas bėgliams bendradarbiauti su T. Lietuvos kultūrininkais yra šauksmas tyruose.

-:- -:- -:-

Kada hitlerinės govėdos be jokios priežasties degino miestus, kaimus ir žudė nekaltus žmones — senus, moteris ir vaikučius, tai pasaulis ne tik buvo nustebintas, bet pritrenktas. Vokietija buvo skaitoma kada tai kultūringa šalis, bet Hitleris vokiečius (ne visus) dvikojais žvėrimis pavertė. Ir tas vokiečių žvėriškumas padėjo juos į juodą šešėlį pasaulinėj istorijoj.

Na, o dabar dirstelkime į Vietnamą, kaip ten elgiasi mūsų marinai. Ieškodami partizanų, jie degina kaimus ir pavienes sodybas. Ir kiek ten žūva moterų, vaikučių, nesako. O žūva, nėra abejonės.

Štai paimu kasdienį į laikraštį "Scranton Times," ir nustebęs žiūriu. Amerikietis marinas su prietaisu švirkšti degantį skystį, sustojęs žiūri į negyvą, moteriškę ir vaikutį, prisiglaudusį prie negyvos motinos ir su išgąsimi žiūri į mariną.

Jeigu Baltųjų rūmų ir Pentagono žvaigždėti ponai mano tuo parodyti amerikonišką demokratiją ir pakelti šalies prestižą, tai jie labai klysta!

I. Vienužis

PRAŠOME KOLONIJŲ DĖMESIO! Nesivėluokite su piknikų rengimu savo organizacijų naudai, ir ką nors surengkite Laisvės naudai.

Philadelphia, Pa.

Verta prisiminti Eleną Kušleikienę

Liepos 31 dieną nemažas būrys mašinų važiavo paskui J. Kavaliausko karavaną, kuriame gulėjo Elenos Kušleikienės palaikai, keliaujantys į Fernwood kapines. Draugė E. Kušleikienė buvo 73 metų amžiaus. Philadelphijoje ir jos apylinkėje išgyveno gerokai virš 50 metų. 1913 metais Elena jau dainuodavo Socialistų sąjungos 1 kuopos chore. Susipažino su Pranu Kušleika, kuris jau buvo LSS 1 kuopos narys. Laikas senokas, daug prisiminimų iš praeities.

Tais laikais mažai buvo laisvų žmonių su pažangiomis, socialistinėmis idėjomis. Kiek tai buvo kalbų, diskusijų apie pageidaujamą socialistinę santvarką! Pranas (Frenkis) ir Elena mėgo ginčytis su senoviškai protaujančiais.

Jų gyvenime taipgi buvo ir nemaža sunkumų. Augino tris mažyčius — Aldutę, Albertą ir Bronislovą. Elenos draugas Frenkis Kušleika buvo netvirčiausios sveikatos ir 1933 m. mirė. Motinai su trimis paaugliais verstis buvo sunkoka. O karui užėjus, kuomet sūnus paėmė tarnybon, kiek verksmo, liūdesio! Apie tą tik motinos, kurių sūnūs buvo kare, teisingiau supranta motiniškus rūpesčius...

Elena, nors turėdama daug vargo, rūpesčių, niekad nepamiršo ir darbininkų judėjimo. Tūlą laiką gyveno Gibbstowne, N. J., arti Seno Vinco. Priklausė jų LLD kuopoje. Sugrįžusi į Philadelphiją persikėlė į 10 kuopą. Visuomet skaitė ir rėmė laikraščius "Laisvę" ir "Vilnį." Lankė pažangiečių parengimus. Netekę Elenos, mes jaučiame netekę gero darbuotojo pažangioje veikloje.

Elena mirė mažai sirgusi. Liepos 3 d. buvo Eastono piknike, liepos 10 d. — kuopos susirinkime, o liepos 26 d. sužinojome apie mirtį...

Josios kaimynystėje pas laidojimo direktorių J. Kavaliauską, 1601 So. 2nd St., susirinko daug josios prietelių atsisveikinti. Išlydint ir kapinėse drg. Bekampis tarė atsisveikinimo žodžius. Paskui visi paldyovai buvo pavaišinti atminčiai draugės Elenos Kušleikienės.

Liūdinčius, netekusius motinos ir senelės paliko Aldutę, gyvenančią net Kalifornijoje, sūnus Albertą, Bronislavą, taipgi keletą anūkų.

Nors tai liūdnas, bet ir svarbus pažangietės prisiminimas.

Južintiškis

Pittsburgh, Pa.

Liūdnos žinios

LDS ir LLD neteko dviejų ilgamečių narių: Jonas Mikeška mirė liepos 26 d., palaidotas Lietuvių Tautiškose Kapinėse liepos 29 d. Juozas Kazmer (Kauševičia) mirė rugpiūčio 2 d., palaidotas irgi Lietuvių Tautiškose Kapinėse rugpiūčio 6 d.

Apie velionį Mikešką yra jau parašyta draugo J. M., tai nekartosiu.

Apie Juozą Kazmerą nors keliais žodžiais reikalinga prisiminti. Jis yra gimęs Gražičkių kaime, Vilniaus rėdyboje, į Ameriką atvyko 1906 m. ir visą laiką gyveno Pittsburghe, per daugelį metų buvo LDS ir LLD nariu ir tose draugijose dirbo labai daug. LDS 160 kuopoje ėjo gaspadoriaus pareigas. LLD 87 kuopoje per daugelį metų buvo iždininku; kiekvieną narį aplankydamas nepamiršo priminti, kad duoklės būtų užmokėtos. Per daugelį metų buvo "Laisvės," "Vilnies" ir kitų pažangiųjų laikraščių prenumeratų ir aukų rinkėju. LLD 87 kuopa 1964 metais turėjo surengusi Juozui ir kitiems užsitarnavusiems nariams pagerbti vakarą, kuriame buvo įteikta Juozui dovanėlė.

Todėl, Juozui mirus, daug žmonių lankėsi į jo šermenis ir daug velionio giminių ir draugų palydėjo jį į kapines. Velionio žmona ir giminės visus palydovus užprašė į LDS 160 kuopos namą pietų, kur visi palydovai sugrįžo ir buvo pavaišinti.

Man asmeniškai Jonas Mikeška ir Juozas Kazmer buvo seniai seniai žinomi, nes per daugelį metų kartu dirbome pažangiųjų draugijų darbą. Labai sunku tarti paskutinį atsisveikinimo žodį prie jų kapų:

Lai būna Jonui ir Juozui rami poilsio vieta Lietuvių Tautiškose Kapinėse!

Širding užuojauta velionių žmonoms ir jų šeimoms!

J. K. Mažukna

Brockton, Mass.

Mirtis

Rugpiūčio 7 d. mirė Petras Tamolonis, 73 amžiaus. Dirbo avalynės dirtbuvėje. Priklausė prie Lietuvių Piliečių Klubo. Paliko liūdintį sūnų Ralphą Tamolonį, Piliečių Klubo pirmininką, ir kitus gimines.

Palaidotas Melrose kapinėse rugpiūčio 10 d. Palydovai buvo paprašyti sugrįžti atgal į Klubą, kur buvo tinkamai pavaišinti.

Kitos naujienos

Marijonos Gutauskienės, kuri gydosi Brocktono ligoninėje, sveikata žymiai pasitaisė. Pradėjo kalbėti, vaikščioti ir po truputį valgyti. Tuo labai džiaugiamės visi jos artimieji.

Mūsų montelietės turistės Anna Markevičienė ir Agota Svieskienė sugrįžo iš kelionės po Tarybų Lietuvą ir jau namie. Labai patenkintos savo kelione. Džiaugiasi, kad suėjo savo gimines. Buvo ir tėviškėse, aplankė svarbesnius miestus, industrijas ir mokslo bei meno centrus. Visur buvo iškilmingai priimtos. Už tai labai dėkingos savo giminėms ir Lietuvos pareigūnams.

Lietuvių Literatūros Draugijos 6 kuopa nusamdė busą važiuoti į pikniką, kuris įvyks Worcesteryje rugpiūčio 22 d. Norintieji važiuoti matykite komitetą: Stepanauską, Ustupą ir Šimaitį.

Rugpiūčio 7 d. gavau telegramą iš Lietuvos, kad ten rugpiūčio 6 d. mirė mano sesuo Ona Gabortienė. Gyveno Mozūriškių kaime, Šakių rajone.

George Shimaitis

Nuo redakcijos: Jums, mielas Jurgi, mūsų giliausia užuojauta.

Worcester, Mass.

Didžiulis spaudos piknikas įvyks rugpiūčio 22 d., Olympia parke, Shrewsbury, Mass. Šis tradicinis išvažiavimas mūsų spaudos naudai pas mus įvyksta kas metai, ir šis bus vienas iš didžiausių, nes vasara jau eina prie pabaigos, kartu ir piknikai.

Hartfordo Laisvės choras duos šaunią dainų programą. Jau seniai juos girdėjom. Bus ir daugiau meninkų ir muzikos. O užkandžių ir gėrimų visiems užteks.

Kadangi turistai jau bus sugrįžę iš mūsų tėvų krašto, tai girdėsim jų pranešimus apie 25-ųjų metinių jubiliejinę Dainų šventę, kuri įvyko Vingio parke Vilniuje, ir kitus jų įspūdžius.

Kaip matot, šis gražus parengimas bus ne tik kultūriškai meniškas, bet kartu istoriškas mūsų ilgam prisiminimui. Taipgi dar kartą susitiksim mūsų gražiajame Olympia parke naudingam tikslui.

Jeigu oras ir būtų lietingas, visvien užteks vietos pastogėje. Lauksime daugelio svečių.

J. M. L.

EASTON, PA.

Sveikiname Vincą Stankų

Kaip iš spaudos jau žinome, Vinciu Stanki, kuris dabar gyvena Miami, Floridoje, sukako 80 metų amžiaus. Gražus supuolimas: jam 80 metų, o Lietuvių Literatūros Draugijai 50 metų, kuriai jis darbavosi.

Seniau ilgai jis gyveno Eastone ir čia darbavosi pažangiečių eilėse, platino "Laisvę" ir kitą mūsų spaudą.

Pas mus gyvuoja LLD 13 kuopa. Pavarčiau jos senus protokolus ir suradau, kad Vincas Stankus su kitais 10 draugų, 1915 metais sutvėrė 13 kuopą, kuri 1917 metais jau turėjo 56 narius. Vincas Stankus per daugelį metų buvo kuopos užrašų raštininku.

Mes, eastoniečiai, sveikiname Vincą Stankų, linkime jam sveikatos ir energijos darbuotis ir toliau.

L. Tilvikas

Philadelphia, Pa.

U. S. District teisėjas R. C. Body įsakė prieplaukų unijos lokalui 1231 pasiaiškinti už atsisakymą porą laivų iškrauti š. m. balandžio 26 d. Lokalą skundžia Philadelphia Marine Trade Association.

Dr. Martin Luther King buvo atvykęs dviem dienom į Philadelphiją. Jį pasitiko minia žmonių, turėjo pasitarimą su negrų vadovais Girard kolegijos segregacijos reikalais.

Williamsport "Sun Gazette" pakėlė kainą už pavienes kopijas nuo 7 iki 10 centų.

Delaware Valley Cherry Hill ligoninėje Stephane J. Papalo pagimdė vieno svaro dviejų uncijų mergytę. Or. Mischo Grossman sako, kūdikis progresuoja.

Chesteris yra Philadelphijos kaimynas. Liepos 30 mirė Anthony Timinskas. Palaidotas Holy Cross kapinėse.

Parengimų lankytojai, nepamirškite rugpiūčio 29 d., sekmadienio. Draugė Ramanauskienė su philadelphiečių pagalba rengia gimtadienio pokylį savo gyvenimo draugui Ramanauskui. Kviečia visus iš arti ir toli atvykti. Vasara baigiasi, pasigrožėkime gamtos grožiu, pagerbkime ilgametį veikėją.

Liquor Control Board praneša, kad per dvi savaites valstijoje parduota gėrimų už 16 milijonų dolerių daugiau.

Policijos komisijonierius Howard R. Leary sako: Birželio mėnesį Philadelphijoje papildytos 2,544 didelės kriminalystės.

Northeastern ligoninės pranešimu, pakels darbininkams algas iki $1.25 valandai. Dabar mokama $1.15.

Rugpiūčio 5 d. mirė Jonas Poškevičius. Buvo pašarvotas Begenio šermenineje. Palaidotas Holy Cross kapinėse.

Bucks County paliesta sausros. Agrikultūros sekretorius Orville Freeman žada federalinės valdžios pagalbą gyvuliams šerti. Sausra išdžiovino žolę, daržoves, vaismedžius. Gubernatorius Scrantonas prašo Washingtono paramos.

Kelių vedimo ir jų taisymo darbininkų streikas pasibaigė. Unijos lokalas 405 ir taikintojas Murray sąlygų neskelbia, kol lokalo nariai užgirs.

Geriamojo vandens trūkumas palietė Philadelphiją ir apylinkę. Delaware upėje prie Trenton, N. J., maža vandens. Valdininkai galvoja įvesti myterius taupumo sumetimu.

Pilietis

New Haven, Conn.

Draugai šoliūnai pribuvo į New Haveną rugpiūčio 5 d. Sūnus ir dukrelė surengė jiems 50 metų vedybinio gyvenimo jubiliejinį pokylį rugpiūčio 7 d. Sukvietė apie šimtą žmonių. Buvo daug laisviečių. Visi sveikino Kazį ir Antosę ir linkėjo jiems dar ilgai gyventi. Sakė grįšią atgal į St. Petersburgą, Fla., apie vidurį rugpiūčio.

Paipper & Bet Co. įveda naujas mašinas, kurios išmes iš darbo apie 69 darbininkus. Kompanija ramina tuos, kuriuos žada paleisti iš darbo. Sako, mes pašauksime atgal už keleto savaičių. Jau taip buvo žadėta ir pirmiau.

New Haveno ligoninė pakeitė savo vardą. Dabar vadinasi **Yale New Haven Hospital.** Žada pagerinti darbininkams darbo sąlygas — pakelti keliais centais valandai užmokestį ir apmokėti Blue Cross, ko iki šiol nebuvo.

Branford, Conn., Malleable Iron Fitting Co. buvo padavus reikalavimą, kad darbininkai dirbtų už 10 centų valandai mažiau. Kompanija verkia, kad negali išsiversti. Bet United Steelworkers unijos lokalas 136 pasipriešino ir privertė kompaniją palikti mokestį po senovei. Kontraktas pasirašytas vieneriems metams.

J. Kunca

PRANEŠIMAI

YUCAIPA, CALIF.

Sekmadienį, Rugpiūčio-August 29 d., nuo 12 val. yra rengiamas piknikas. Įvyks atvirame ore, Yucaipa Valley Park, Ave E ir 7th St.

Rengėjai—Yucaipos Lietuvių kuopa.

Rengėjai kviečia lietuvius ne tik vietinius, bet ir iš tolimesnių kolonijų atsilankyti. Bus skanūs pietūs ir draugiškas patarnavimas prie stalų.

Vieta patogi, **po stogu,** valgyti ir pažaisti. Taipgi daug vietos automobiliams pastatyti ir privažiuoti. Nepamirškite: sekmadienį, rugpiūčio 29 d.

Visus gražiai kviečiame.

Rengėjai
(65-67)

PITTSBURGH PENNSYLVANIA

Užuojauta

Mirus

Juozui Kazmer-Kauševičiui

Reiškiame širdingą užuojautą velionio artimiesiems: žmonai Teodorai, podukrėms Jankienei, Sadauskienei, Coneby ir jų šeimoms, giminėms ir draugams.

Gaila netekus pažangiųjų draugijų nario!

LLD 87 kp. Valdyba ir Nariai

Worcester, Mass.

Spaudos Naudai Piknikas

Rengia A.L.D.L.D. 11 Kuopa 7-tos Apskrities ribose

Įvyks Sekmadienį

Rugpiūčio 22 August

Olympia Parke, Shrewsbury, Mass.

Bus Graži Meninė Programa: Dalyvaus

HARTFORDO LAISVĖS CHORAS

Dalyvaus ir kiti menininkai

Galėsite linksmai pasišokti ir tyrame ora linksmai laiką praleisti.

Kviečia Komitetas

PHILADELPHIA, PA. & VICINITY

HELP WANTED MALE

MOLDMAKER

For plastic Co. 2 or more years experience in making, altering and repairing complex mold. Ability to plan and layout work, read and interpret drawings and work to extremely close tolerances. Call TU. 4-6421. (56-65)

NIGHT MAN

Good sweet dough, Danish, experienced. Good working conditions. Steady employment all year round. DE. 4-3435

(64-68)

ELECTRIC REPAIRMAN

Experienced in fractional Horsepower Motors.

SA. 6-6800

(63-67)

ELECTRONICS
Parts Counter Man

Experienced. Apply Mr. Love.
RESCO
701 Arch St. WA. 5-5840.
(63-65)

ENGINEER

Excellent opportunity for recent college graduate with M. E. degree to affiliate with leading utility in divisions located in Harrisburg. Training Program includes distribution design, economic evaluations, new business studies & operational procedures. Klowledge of basic engineering & economics required. Chance to ultimately qualify for top management positions in the company. Excellent fringe benefits. Send replies to personnel assistant.

THE UNITED GAS IMPROVEMENT CO.

1401 Arch St., Phila., Pa. 19105
(63-68)

Business Opportunities

DRUG store busy intersection. Modern fixtures. Well stocked. Priced for quick sale to settle estate. Call Mrs. Katz. MA. 6-2000.

(63-66)

Owner-Operators with Tractor or Tractor and Flat Trailers to haul Steel in 7-State area call.
MAWSON & MAWSON, INC.
Langhorne, Pa. 215-757-5188.
(62-66)

REAL EATATE

CHURCHVILLE. For Sale 1 large shop, make Gd garage or body shop. Heated, plenty of light. Also 8 room house, Ht. and bath, on same lot. 522 Busetleton Pike. Call EL. 7-1134,

(63-65)

Warrington. Stone front split, 4 bedrooms, 2½ baths, den, family room. F/P, ultra modern kitchens. SS & S, drapes, 2-car garage. 1 acre. Low equity. DI. 3-0259.

(63-66)

HELP WANTED MALE

SHEET METAL MECHANIC

1st class. Able to work. Electronic chassis and precision Sheet metal work.
Call between 8—4:30 P. M.
609 - NO.3-5042.
(62-67)

ASBESTOS SIDING MACHINES

for new construction.
Experienced Mechanics only.

KRUM ROOFING CO.

134 Tyson Ave., Glenside,
Mr. DeGraw. TU. 4-7593.
(64-66)

MACHINE SHOP FOREMAN

Experienced man needed to supervise 10-15 Main shop. This is a permanent position with North Philadelphia Machinery Manufacturer, write Box V7, 711 Jefferson Bldg., Philadelphia, Pa. 19107.

SHOEMAKER

1st class.
Good opportunity for man to own his own business.
Call—
NI. 4-7469. NI. 4-1767 or 696-3300.
(62-66)

UPHOLSTERER

Experienced on custom work, full or part time. Good pay.
K. HOSS
1311 N. 5th St.
PO. 3-7102.
(63-66)

AUTO METAL MAN

HARRY GERLACH, INC.
1625 N. Willington St.
PO. 3-3980
(57-65)

COOK

Experienced only, for chestnut hill restaurant, small menu, plain cooking, hours 11 A. M. to 8 P. M. Must have own transportation.
Call CH. 7-3450.
(64-68)

MACHINIST

Tool & Die Maker
Experienced all around.
R. M. F. INC.
Henderson Rd. & Queens Drive
King of Prussia, Pa.
(62-66)

Help Wanted—Female

WOMAN

Luncheontte wor, Hoagies, Milk Shakes, etc., Full time night work.
Apply in person.
7726 W. Chester Pike, Upper Darby.
JIM'S STEAK HOUSE.
(64-65)

HOUSEKEEPER, assistant over 30, some cooking and care of elderly adult. Pleasant home on temple campus. Sleep in. 6 days. Own room and bath. 30 weekly.
PO. 3-3950.
(64-65)

HOUSEKEEPER

Modern home. Must be capable, experienced, like children, and have good references. Live in or few nights. No cooking. ME. 5-1878.
(63-65)

OPERATOR

Experienced only. Custom made fabric slip covers. Steady work year round. Air-cond. Shop. Paid vacation and holidays.
WA. 2-1824
(63-65)

OPERATOR

Experienced only. Custom made slipcover, pillows and box pleats. Steady work year round. Air-cond. shop. Paid vacation and holidays. Call WA. 2-1824.
(63-65)

SEWING MACHINE OPERATOR

Micky Maculuso needs zipper setters and experienced operators. Call
609-461-1554.
(63-65)

NURSE, RNs & LPNs, occupational Therapist. Good surroundings and salary. All shifts. Please call Mrs. M. Sutphin 1-609-665-9500. MAPLE SHADE NURSING & CONVALESCENT CENTER, Rt. 38 & Mill Rd., Maple Shade, N. J.
(60-63)

WOMAN

Care of handicapped. Answer phone, cook 2 meals per day. $50 week.
Thursday off.
4913 Chapel Ave.
Merchantville, N. J.
1-609-NO. 3-0917. (62-66)

CLEVELAND, OHIO

LDS 55 kuopos susirinkimas buvo skaitlingas. Kuopos pirmininkė O. Eitutienė pakvietė narius atsistojimu pagerbti mirusią kuopos narę M. Noreikienę.

Ligonių lankymo komisija raportavo, kad J. Noreika grįžo į ligoninę. Numatoma, kad bus reikalinga antra operacija. Taipgi į ligoninę pasidavė ir B. Mikalajūnienė.

Nutarta surengti priimtuves Juliui Krasnickui, kuris grįžo iš Tarybų Lietuvos. Parengimas įvyks šeštadienį, rugpiūčio 28 d., LDS klube, 9305 St. Clair Ave. Vakarienė bus duodama 6 val. vakaro. Kviečiameme visus atsilankyti..

Rugpiūčio 5 d. klubietės turėjome smagią sueigą pasitikimui A. Kelly, iš Floridos, kuri atvyko porai savaičių pas seserį. Sueiga buvo linksma. Ačiū A. Kelly už skanų gėrimą.

A. S.

Rojus Mizara savo tėviškėj

Vilniaus "Tiesos" korespondentas labai gražiai ir įspūdingai aprašo mūsų liaudies rašytojo Rojaus Mizaros apsilankymą Dzūkijoje, savo gimtinėje. Skaitome:

Kiekvienas takelis čia išvaikščiotas, kiekvienas akmenėlis pažįstamas. "Sveiki atvykę į tėvų žemę," — gražiai išrašyti žodžiai ties Raitininkų aštuonmete mokykla. Jais sutiko dzūkai atvykusius į gimtinę brangius svečius — JAV pažangiųjų lietuvių veikėją "Laisvės" redaktorių Rojų Mizarą ir jo žmoną Ievą Mizarienę. Rojus bučiuoja savo pusbrolį, "Nemuno" kolūkio kolūkietį Justiną Prūsevičių, jo sūnų Tautvydą—"Nemuno" kolūkio pirmininką. Liaudies rašytoją sveikina pasipuošęs tautiniais rūbais kolūkio jaunimas, aštuonmetės mokyklos direktorius A. Kranciukas, "Tarybinio artojo" kolūkio pirmininkas V. Kizas.

Svečiai vyksta į Makniūnus, rimtyje palinksta prie paminklinio akmens, pastatyto "Dainavos partizano" Ir "Šarūno" būrių, Didžiojo Tėvynės karo metais veikusių Dzūkijos kovotojams atminti.

Rojus Mizara džiaugiasi brandžiu derliumi gimtinėje, naujais kolūkiečių pastatais. Viskas miela, brangu, artima, sava. Kolūkio pirmininkas Vytautas Kizas pasakoja, kaip stiprėja jų kolūkis, kaip kasdien gerėja kolūkiečių gyvenimas.

—Atvažiuokite po metų kitų į naujų kultūros namų atidarymą,— kvietė svečius kolūkiečiai.

Nuo Makniūnų kelias eina į gimtuosius Savilionius. Nebėra nė ženklo senos tėvų sodybos. Bet liko mieli, brangūs pažįstami žmonės. Rojų Mizarą sveikina buvęs kaimynas Vincas Svirnelis. Kadaise Vincas gyveno Amerikoje. Ten laimės nesuradęs, grįžo į Lietuvą, ir tada — prieš 52 metus — išvyko iš tėviškės Rojus. Svirneliui jau 75 metai. Džiaugiasi jis su žmona Monika, kad šviesiau pasidarė gyventi, kad į sodybą atėjo elektra. Dabar galvoja ir apie televizorių.

—Pasveikinkit mūsų dukrą Eleną, — prašo senukai Rojų.

Rašytojas gerai pažįsta Eleną. Ji gyvena Amerikoje. Jis pažada perduoti linkėjimus.

...Gėlių puokštės ant kapų. Jas padeda Rojus ir Ieva Mizaros. Čia ilsisi Rojaus tėvas, miręs dar pirmojo pasaulinio karo metais, čia brolio Nikodemo kapas. Buržuaziniai nacionalistai pokario metais žiauriai susidorojo su Rojaus brolio šeima. 1948 metų vasario 8 dieną jie nužudė brolį, jo žmoną Mariją, vaikus Genę ir Mindaugą. Buržuaziniai nacionalistai sudegino ir Rojaus tėvų pirkelę.

Rojus Mizara atvyksta į "Nemuno" kolūkį. Čia jau daugelį metų ūkiui vadovauja rašytojo pusbrolio sūnus Tautvydas Prūsevičius. Brangius svečius nuoširdžiai sutinka visa jo šeima. Čia atvyko iš Marcinkonių ir Tautvydo sesuo Danutė — mokytoja, ir brolis Uogintas — "Nemuno" kolūkio šoferis, atskubėjo Rojaus pusseserė Ieva Brindzienė su savo vyru Antanu. Jaudinančios ir neužmirštamos susitikimo minutės...

Kelias veda į Alytų. Čia Rojų ir Ievą Mizaras pirmieji sutinka "Dainavos'' siuvimo fabriko darbininkai. Svečiai mašinų gamykloje apsilanko pas šaldytuvų "Snaigė" gamintojus.

—Kokie nuostabūs žmonės,—susijaudinęs sako Rojus, — kaip nuostabiai išaugo jūsų pramonė.

Vakare kultūros namuose svečių laukė susitikimas su Alytaus miesto darbo žmonėmis. Jį atidarė LKP rajono komiteto sekretorė H. Stankevičiūtė. Apie liaudies rašytojo Rojaus Mizaros literatūrinę veiklą pranešimą padarė pirmos vidurinės mokyklos mokymo dalies vedėjas Jonas Mikulevičius. Susitikime kalbėjo Ieva Mizarienė, rašytojas Antanas Jonynas, "Tiesos" vyriausias redaktorius Genrikas Zimanas. Labai nuoširdžiai buvo sutiktas rašytojas Rojus Mizara.

—Aš ką tik lankiausi savo gimtinėje, pamačiau jūsų miestą, — pasakė Mizara,—koks milžiniškas progresas. Ar aš galėjau įsivaizduoti, kad taip toli nueis mano numylėtoji Dzūkija!

Branbūs svečiai apdovanojami gėlėmis. Rojų Mizarą karštai apkabina senas dzūkas Jonas Janulevičius. Jam jau 98 metai, senukas atėjo į susitikimą padėkoti mylimam rašytojui, karštai jį apkabinti. Su didele meile ir širdžių šiluma palydi Dainavos sostinė brangius svečius.

V. Miklaševičius

New Yorkas. — Rugpiūčio 1 dieną prėsko vandens rezervuaruose buvo tik biskį daugiau 45% jų įtalpos.

Pattenburg, N. J.

PIETŪS PAS ČIURLIUS

Jau laikas rūpintis, kaip nuvykti pas Čiurlius ant pietų

Sekmadienį, Rugsėjo 12 Sept.

Pietūs bus duodami 12 valandą dieną

Kaina $3.00 Asmeniui

Atsiminkite, kad jau paskutinės dienos išvažiuoti į laukus, kol dar šiltas oras. Taigi pasirūpinkite būti pas Čiurlius.

Įspūdžiai iš Amerikos lietuvių dainininkų kolektyvo kelionės į Tarybų Lietuvą

Liepos mėnesio 12-ą dieną iš JAV išvažiavo 21 daininkas į Tarybų Lietuvą ten bendrai su Lietuvos dainininkais dainuoti liepos 17-ą d. jubiliejinėje šventėje dvidešimpenktosioms Tarybų Tarybų valdžios atkūrimo metinėms paminėti.

Važiavo šie:

Iš Niujorko Aido choro — Mildred Stensler, Nellie Ventienė, Konstancija Rušinskienė, Julija Lazauskienė, Elena Brazauskienė, Jonas Juška, Tadas Kaškiaučius, Jonas Grybas ir Antosė Stočkienė, buvusi Sietyno choro dainininkė, ir taipgi prisidėjo Ieva Mizarienė, kuri kiek pirmiau išvažiavo su savo vyru Mizara.

Iš Worcesterio Aido choro — Marija Sukackienė, Elena Žilinskienė, Irena Janulienė ir Helena Smithienė.

Iš Chicagos—Pranas Kirka iš Gintarų Ansamblio, Pranas Danikauskas ir Leonas Markevičius iš Kanklių choro ir Kazimiera Gurskienė iš Mainierių choro.

Iš Floridos Miamio Aido choro—Jonas Smalenskas ir Povilas Gabrėnas.

Iš Hartfordo Laisvės choro — Liudvisė Butkevičienė.

Iš Clevelando Lietuvių meno choro — Julius Krasnickas.

Liepos 14 dieną apie pietus mūsų orlaivis, kuris skrido iš Maskvos, nusileido Vilniaus aerodrome. Čia mus pasitiko Liet. ryšiams su lietuviais Komit. pirmininkas generolas V. Karvelis, tuoj pristatė L. Diržinskaitę, kuri sveikino mus visus, dėkodama, kad atvažiavome. Po jos kalbos pirmininkas Karvelis pristatė mane. Aš sveikinau Lietuvos brolius ir seseris mūsų dainininkų vardu, skaitydamas pasveikinimo eilėraštį, kuris buvo leidžiamas per radiją. Jonas Grybas pasakė gražią sveikinimo kalbą Ir po to kalbėjo dar keletas Lietuvos draugų. Kalboms pasibaigus, giminės ir draugai mus pasitiko su gėlėmis. Ir čia jau buvo daug džiaugsmo ir ašarų.

Tai taip mes dainininkų grupė įžengėme į mūsų senąją tėvynę, Tarybų Lietuvą.

Kur mes amerikiečiai dainavom ir kaip

Liepos 16 d. turėjom repeticijas, kur mokė ne tik Mildreda, bet ir Algimantas Lopas, konservatorijos pedagogas. Jis mums davė tokias pamokas, kurių neužmiršim niekados.

Liepos 17 d. dalyvavom Dainų šventėje Vingio parke. Ir štai kaip tai vyko: Mes dainininkai, apsirengę tautiniais kostiumais, kuriuos pasiuvo Kauno fabrikas, nuvažiavom busu į Vingio parką. Čia jau radom apie 20 tūkstančių dainininkų estradoje, kuri yra įtaisyta po dangčiu. Publikos jau buvo irgi pilnas parkas, atrodė kaip jūra.

Mus amerikiečius pasodino biskį toliau nuo estrados. Ir štai neužilgo prasidėjo kalbos, kurias sakė Tarybų Sąjungos ir kitų respublikų atstovai. Po jų kalbų paskelbė, kad prasidės dainų programa. Ir muzikantų orkestras kad trenkė, tai net krūptelėjom.

Na, ir štai dainų vadovai diriguoja ir tie 20 tūkstančių dainininkų dainuoja, rodos, net parkas liūliuoja. Keletą dainų padainavus paskelbė, kad dabar dainai "Mergužėle lelijėle," diriguos amerikietė **Milda Stensler.** Suūžė parkas, rodos, net medžiai linksta. Mildutė užlipa ant aukšto pastolio, priešais estradą. Publika vis dar tebeploja. Fotografai iš visų pusių ją fotografuoja. Mildutė iškelia rankas ir 20čiai tūkstančių dainininkų diriguoja. Ji diriguoja vikriai, gražiai, ir daina skamba labai gražiai. Dainai pasibaigus ir vėl suūžė visas parkas nuo plojimo. Kompozitoriai bei dirigentai, užbėgę ant pastolio, bučiuoja Mildutės veidus ir rankas.

Mes amerikiečiai dar vis stovėjom ir dainavom kartu su visais dainą "Vilnius." Dainai pasibaigus, nuėjom vėl sėstis, kur sėdėjom, ir klausėm programos, kurioj dar skambėjo įvairios dainos ir vyko įvairumai, kaip vėliavukėmis plevėsavimas ir kitkas.

Tai tiek iš Dainų šventės Vingio parke.

Rytojaus dieną, liepos 18, buvom nuvažiavę į "Žalgirio" stadioną, kur įvyko Dainų šventės šokiai. Čia šoko taip pat daug tūkstančių šokėjų, — šoko labai sutartinai, artistiškai. Bet mane labiausiai sužavėjo kolūkiečiai, kurie šoko kadrilius, darbiniais drabužiais apsirengę. Šoko taip juokingai, kad mes visi prisijuokėm iki ašarų.

Kitur kitomis dienomis mes dainininkų kolektyvas ir mūsų solistai dainavom apie penketą kartų. Ir štai vienas iš jų pavyzdys: Netoli nuo Palangos yra vieta, vadinama "Šventoji," kur tik berniukai mokomi dainuoti ir kuriuos vadina "Ąžuoliukais." Mes pas juos nuvažiavom ir jie mums sutartinai gražiai padainavo. Jų buvo apie du šimtai. Mes jiems taipgi dainavom—choras ir solistai: E. Brazauskienė, Nellie Ventienė, Irena Janulienė ir Helen Smith su Januliene duetą, ir Julius Krasnickas, ir dar Jonas Grybas, Tadas Kaškiaučius ir Pranas Kirka trio. Ir reikia pasakyti, kad choras ir solistai buvom šiltai priimti su aplodismentais. Mat, ten, kai amerikiečius pristato dainuoti, tai publika ilgokai ploja. Po dainų mūsų gabioji kalbėtoja M. Sukackienė pasakė vaikučiams gražią kalbą.

Kitur, kur tik dainavom, net ir televizijos stotyje, visur vyko panašiai, tai ir nekartosiu.

Aukščiausiosios Tarybos rūmuose

Liepos 17 d. buvom Aukščiausiosios Tarybos rūmuose, kur kalbėjo prezidentas J. Paleckis, Šumauskas, Sniečkus ir kiti ir kur kitų respublikų atstovai teikė sveikinimus Tarybų Lietuvos valdžiai dvidešimtpenkmečio jubiliejaus proga. Čia buvo iššauktas kalbėti mūsų Rojus Mizara nuo pažangiųjų amerikiečių lietuvių. Jis kalbėjo aiškiai ir pasakė gražią kalbą. Ir kada suminėjo, kad čia iš Amerikos yra atvažiavę ir čia salėje randasi net 79 turistai, tai sūūžė visa salė nuo aplodismentų. Mes, kurie ten buvom, labai esam patenkinti R. Mizaros kalba ir džiaugiamės, kad tokį gerą amerikiečių lietuvių atstovą turėjom.

Išleistuvių banketas

Liepos 28 d. buvo surengtas mums amerikiečiams išleistuvių banketas. Jis įvyko "Palangos" restorane, Vilniuje. Pirmininkavo generolas V. Karvelis. Kalbėjo Paleckis, Šumauskas, Sniečkus ir daug kitų. Nuo amerikiečių kalbėjo Milda Stenslerienė, Jonas Grybas, Rojus Mizara ir Ieva. Man irgi teko skaityti atsisveikinimo eilėraštį, kurį ten būdamas parašiau. Buvo ir daugiau kalbėtojų. Ir turiu pasakyti, kad po kiekvieno kalbos buvo geriami tostai ir sveikinimai su šauksmu "Valio!"

Po to Irena Janulienė ir Helen Smith padainavo duetu ir mūsų dainininkų kolektyvas taipgi padainavo keletą dainelių. Paskui, linkėdami vieni kitiems laimės, bučiuodamiesi skirstėmės namo.

Šis rašinėlis, tai tik ištrauka iš mano kasdieninių užrašų. Manau parašyti kitą apie kai kuriuos įvykius.

Jonas Juška

Gegužinė ir pietūs

Great Necko ir Brooklyno Lietuvių Literatūros Draugijos 72 ir 185 kuopos rengia pikniką. Įvyks sekmadienį, rugpiūčio 29 d., Kings Point Parke, Great Necke. Area No. 7. Pradžia 11 val., o pietūs 1 val.

Ši gegužinė yra rengiama pasitikimui tik ką sugrįžusiems iš Tarybų Lietuvos Great Necko ir Brooklyno lietuviams, kurie padarys pranešimus, kaip viskas sekasi Tarybų Lietuvoje.

Kviečiame iš visos plačios apylinkės skaitlingai atsilankyti.

Bendro LLD kuopų komisija

Susižeidė gera draugė

Elizabethietis Skairus praėjusį penktadienį pašaukė telefonu ir pranešė liūdną žinią. Smarkiai susižeidė—nusilaužė kojį — labai plačiai šioje apylinkėje žinoma įžymi veikėja **Bronė Makutėnienė.** Ir nelaimė įvyko "keistoje vietoje," būtent, pasaulinėje parodoje, kur ji buvo nuvykusi su savo sesute Aldona Stretch.

Kaip tai atsitiko, kaip ir kur kojį nusilaužė, smulkmenų nežinome. Tik žinome, kad Bronė guli Flushingo ligoninėje, kambaryje 314.

Nežinome, kaip ilgai jinai turės išgulėti.

Linkime draugei Makutėnienei greitai ir pilnai susveikti. **Rep.**

Mirė

Ketvirtadienio popietę, kada penktadienio "Laisvė" buvo jau atspausdinta, telefonu gavome sekamą pranešimą:

Šiandien mirė Eva Lašaitė, kuri gyveno 171 Greenpoint Ave., Greenpoint, N. Y. Liūdintys liko brolis Adomas Lašas, jo žmona Aleksandra ir jų duktė Florence. Dar nebuvo žinoma, kada ir kur bus laidojama.

BANKETAS

Jau žinote, kad "Laisvė" rengia šaunų banketą savo redaktoriaus Rojaus Mizaros 70-osioms gimimo metinėms ir jam Lietuvos rašytoų suteiktam Rašytojo vardui pažymėti

Vieta — New National Hall, 261 Driggs Avenue, Brooklyno dalyje Greenpoint.

Bilieto kaina $6.00 asmeniui.

Bilietą įsigyti reikia ne vėliau šeštadienio, rugpiūčio 28-os dienos, nes rengėjai pietus turi užsakyti savaite iš anksto — tokiam dalyvių skaičiui, kokiam bilietai iki pažymėtos dienos bus parduoti.

Už **parduotus** bilietus pinigai bei pranešimai apie jau **parduotus** bilietus turi būti prisiųsti irgi **ne vėliau rugpiūčio 28-os** dienos.

Bankete turėsime ir trumpą sveikinimų ir dainų programą.

Padarykime šį banketą tikrai didelių skambiu, pasekmingu!

Banketo komitetas

Lietuvos prezidentas Vengrijoje

Vienam savo pažįstamam laiške Justas Paleckis rašo:

Šį kartą rašau iš Maskvos, kur esu jau nuo rugpiūčio pradžios. Čia tekokėlias dienas darbuotis. O dabar esu pakeliui į Vengriją, kur sumaniau praleisti atostogas kartu su Genovaite. Noriu ne tik atostogauti, bet ir susipažinti su tuo įdomiu kraštu, kurį teko matyti tik perskrendant į Jugoslaviją 1956 m. Dabar turėsiu progos pasivažinėti ir iš arti susipažinti su vengrų žeme.

Mūsų buvusieji svečiai "Aido" choro dalyviai ir kiti mieli amerikonai jau turbūt papasakojo ir aprašė apie mūsų sukaktuves ir didžiąją Dainų šventę. Mudviem su Genovaite teko kiek su jais pabendrauti Palangoje, Klaipėdoje, plaukiant "Raketa" Nemunu į Kauną, paskui Druskininkuose ir Vilniuje, kur paskutinę grupę suskubau ir išlydėti išskrendant jai atgal. Rojų su Ievute palikau Vilniuje, bet, atrodo, kol nueis šis laiškas, jie arba jau bus grįžę, arba netrukus sugrįš, jei nepasikeitė jų planai. Turbūt greit grįš ir J. Gasiūnas, kurį taip pat palikau Vilniuje.

Nors šventės jau seniai baigėsi, bet jų atgarsiai dar užsitęsė. Turėjome liepos pabaigoje platų pobūvį su senais revoliucijos dalyviais Vilniuje, kur sutikau daug senų draugų. Toks pobūvis įvyko ir Kaune, bet aš jau buvo išvykęs ir negalėjau dalyvauti. O šiomis dienomis teko dalyvauti 25-mečio paminėjime mūsų respublikos Atstovybėje Maskvoje.

Dabar mėnesį būsiu atitrūkęs nuo kasdieninių reikalu.

Justas

Mieste pasidairius

Eina kalba, kad didžioji Republic Aviation korporacija gal bus likviduota ir užsidarys jos didžiuliai fabrikai, kurie randasi apie Farmingdale, Long Islande. Jei taip įvyktų, tai 5,000 darbininkų atsidurtų bedarbių eilėse. Anais metais šios korporacijos fabrikuose dirbdavo iki 25,000 darbininkų.

"The Worker" kolumnistas George Morris giria New Yorko unijų tarybos pirmininką Arsdale. Jo iniciatyva ir pastangomis šiomis dienomis tapo suorganizuoti miesto taksių vairuotojai. Į uniją įtraukta 20,000 darbininkų. Neseniai į profesinę sąjungą laimėta 40,000 mokytojų ir apie 15,000 ligoninių tarnautojų.

Daugelis niujorkiečių klausia, kodėl miestas nepanaudoja Long Islando šulinių apsirūpinimui vandeniu. Bet pasirodo, kad tie šuliniai neturi vandens pertekliaus. Pavojus yra, kad juos giliai išsėmus pradės į juos veržtis iš jūrų sūrus vanduo. Tada visas iš jų gaunamas vanduo susigadintų.

Mūsų miesto paplūdimių arba "byčių" gyvybės saugojimo sargai rengiasi streikuoti. Jų viso yra 600. Jie organizuoti į darbo uniją. Jie sako, kad jų uždarbis siekia tik nuo 12 iki 14 dolerių dienai. Tai labai menkas uždarbis. Jie nori daug daugiau. Jie reikalauja, kad jų minimum užmokestis už valandą turėtų būti $2.50. Jų darbas pavojingas. Jie per visą dieną turi saulėje sėdėti ir įtempę akis žiūrėti į jūroje plaukiojančius žmones ir skubintis jiems į pagalbą, jeigu kuris "užsimano" skęsti.

Dabartinis Manhattano prezidentas yra Mrs. Motley, negrė. Ji tą vietą laimėjo paskyrimu. Bet dabar bus rinkimai ir Mrs. Motley į tą vietą kandidatuos. Ji yra demokratė, bet už jos kandidatūrą pasisakė ir respublikonų partija. Jos laimėjimas užtikrintas.

Rep.

Draugė B. Briedienė sėkmingai sveiksta

Aplankiau Briedienę, kuri po sunkios operacijos, dabar savo namuose, daktaro ir savo vyro priežiūroje, sėkmingai sveiksta.

Širdingi linkėjimai jai kuo greičiausia pasveikti.

J. G.

Bayonne, N. J.

F. J. Milvidas, kuris ilgai laikė užeigą, bet jau prieš trejis metus ją pardavė, yra nuoširdus "Laisvės" ir "Vilnies" rėmėjas ir skaitytojas. Taipgi priklauso prie LLD kuopos. Jis neatsisako paremti pažangiečių veiklą. Linkiu jam sveikatos ir laimės. **S. R.**

Jakarta. — Indonezija dirba pasigaminimui atominės bombos.

Washingtonas. — Misijonieriai atvykęs anglų admirolas Cicil T. Weiras.